

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА УПРАВЛІННЯ

**Кваліфікаційна робота
магістра**

**ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ**

Виконав: магістрант 2-го курсу, групи
8.2811
спеціальності 281 «Публічне управління та
адміністрування»
освітньо-професійної програми «Публічне
управління та адміністрування»
Р.Ю. Ніконов

Керівник: професор кафедри соціальної
філософії та управління, доцент, д.філос.н.
Краснокутський О.В.

Рецензент: завідувач кафедри соціальної
філософії та управління, професор
кафедри, доцент, д.філос.н. Бутченко Т.І.

на регіональному рівні в умовах сучасної України (на прикладі Запорізького регіону). 8. Встановити основні чинники вдосконалення публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики на регіональному рівні в умовах сучасної України (на прикладі Запорізького регіону). 9. Запропонувати інноваційну концепцію публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики Запорізького регіону.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

---

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	Краснокутський О.В., професор кафедри соціальної філософії та управління	16.06.2022	16.06.2022
Розділ 2	Краснокутський О.В., професор кафедри соціальної філософії та управління	30.08.2022	30.08.2022
Розділ 3	Краснокутський О.В., професор кафедри соціальної філософії та управління	17.10.2022	17.10.2022

7. Дата видачі завдання 16 червня 2022 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір теми кваліфікаційної роботи	Березень – квітень 2022	виконано
2.	Бібліографічний пошук	Травень 2022	виконано
3.	Розробка основних положень роботи	Червень 2022	виконано
4.	I розділ	Червень – серпень 2022	виконано
5.	II розділ	Серпень – жовтень 2022	виконано
6.	III розділ	Жовтень – листопад 2022	виконано
7.	Систематизація висновків	Листопад – грудень 2022	виконано
8.	Нормоконтроль	Листопад – грудень 2022	виконано

Студент Р.Ю. Ніконов

Керівник роботи О.В. Краснокутський

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер І.С. Цапліна

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота складається з 65 сторінок, 43 позиції у списку літератури.

ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ГУМАНІТАРНА ПОЛІТИКА, РЕГІОН

Мета дослідження: створення механізмів удосконалення регіональної політики держави на прикладі Запорізької області.

Об'єкт дослідження: процес здійснення регіональної гуманітарної політики в публічному управлінні та вдосконалення в Україні (на прикладі Запорізької області).

Предмет дослідження: публічно-управлінське забезпечення гуманітарної політики на регіональному рівні (на прикладі Запорізької області).

Методи дослідження: логічний метод, порівняння, класифікації, системний, функціональний, аналіз документів та експертних оцінок.

Новизна дослідження: в даній роботі представлена ідея нового відділу який поєднуватиме роботу деяких інших відділів та управлінь, а також в теорії буде виконувати ті функції які на жаль не здатні виконувати громадські організації та об'єднання для реформації суспільства і держави.

Гіпотеза: полягає в тому, що розроблена ідея дозволять ефективно розвивати потенціал публічної організації з підвищенням якості надання послуг та результативності гуманітарної роботи державних структур на прикладі Запорізької області.

Висновки: Забезпечення ефективної гуманітарної політики в Запорізькому регіоні лежить у віддаленості органів місцевої влади від закладів освіти, культурних закладів та підприємств які впливають на сфери гуманітарної політики краю. Запропонована інноваційна концепція публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики регіону. Шляхом удосконалення гуманітарної політики в публічному управлінні шляхом створення структурного підрозділу для спеціальної гуманітарної роботи.

SAMMARY

The qualifying work consists of 65 pages, 43 items in the list of references.

PUBLIC-ADMINISTRATIVE PROVIDING, HUMANITARIAN POLICY, REGION

The purpose of the study: creation of mechanisms for improving the state's regional policy on the example of the Zaporizhzhia region.

The object of the study: the process of implementing regional humanitarian policy in public administration and improvement in Ukraine (on the example of the Zaporizhzhia region).

The subject of the study: public management support of humanitarian policy at the regional level (on the example of the Zaporizhzhia region).

Research methods: logical method, comparison, classification, system, functional, analysis of documents and expert assessments.

The novelty of the research: this work presents the idea of a new department that will combine the work of some other departments and departments, and also in theory will perform those functions that, unfortunately, public organizations and associations for the reformation of society and the state are unable to perform.

The hypothesis is that the developed idea will allow to effectively develop the potential of a public organization with an increase in the quality of service provision, and the effectiveness of the humanitarian work of state structures on the example of the Zaporizhzhia region.

Conclusions: Ensuring an effective humanitarian policy in the Zaporizhzhia region lies in the distance of local authorities from educational institutions, cultural institutions and enterprises that influence the spheres of humanitarian policy of the region. An innovative concept of public management support for the humanitarian policy of the region is proposed. By improving the humanitarian policy in public administration by creating a structural unit for special humanitarian work.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ.....	11
1.1. Історія дослідження публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики на регіональному рівні.....	11
1.2. Уточнення змісту основних понять дослідження: «гуманітарна політика», «публічно-управлінське забезпечення», «регіон».....	19
1.3. Принципи та методи дослідження публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики на регіональному рівні.....	22
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ.....	30
2.1. Сутність, зміст, принципи, різновиди, система, механізм публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики на регіональному рівні.....	30
2.2. Нормативно-правовий та організаційний рівні механізму публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики на регіональному рівні.....	32
2.3. Фінансово-економічний рівень механізму публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики на регіональному рівні.....	37
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ.....	39
3.1. Сучасний стан публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики на регіональному рівні в умовах сучасної України (на прикладі Запорізького регіону).....	39
3.2. Основні чинники вдосконалення публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики на регіональному рівні в умовах сучасної України (на прикладі Запорізького регіону).....	45
3.3. Інноваційна концепція публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики Запорізького регіону.....	55
ВИСНОВКИ.....	57
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	62

ВСТУП

Актуальність обраної теми. Проблема, що потребує вирішення, ступінь її дослідження. Сьогодні в Україні відбуваються зміни в ході системної модернізації різних сфер суспільного життя. Інтеграція України в європейський та міжнародний простір вимагає створення нових прогресивних механізмів реалізації гуманітарної політики. Активне залучення сучасних європейських методів роботи, сприяння розвитку та розширення повноважень управлінських ланок у сфері регіональної гуманітарної політики, заохочення ініціативності і вивчення нового досвіду європейських та азіатських країн, можуть дати можливість згенерувати нове бачення системи забезпечення ефективності управління на регіональному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про широку увагу до досліджуваної проблематики. Дослідження з приводу розвитку кадрової політики в публічному управлінні вже неодноразово ставали об'єктом дослідження науковців. Дане питання досліджувати такі дослідники як: В.В. Карлова, П. М. Петровський, Ю. І. Стельмащук, О. В. Степаненко, О. Ф. Притуп, С. І. Здіорук та ін. Слід зауважити, що сучасний розвиток нашої держави дуже інтенсивний, і обґрунтовує новий спектр досліджень у сфері розвитку напрямків регіональної гуманітарної політики.

Досвід розвинених та успішних країн доводить значну роль професійних кадрів та реформ в умовах запровадження змін та нововведень. Саме кваліфіковані кадри та модифікована управлінська ланка значною мірою впливає на отримання якісних результатів в управлінні регіонами. Формування та розвиток високої кваліфікації можливо досягти за умови системної, комплексної і дієвої кадрової політики та реформувань державних регіональних структур. Процес модернізації України досі триває і частина реформ, законів і навіть адміністративні системні механізми управління досі залишаються або не ефективними, або вже не актуальними, не здатними ефективно працювати і приносити користь.

Враховуючи наявність необхідності до змін в управлінні регіонами на нижчих ланках, оптимізації управління та економії бюджету, слід переглянути доцільність наявності ряду управлінь та відділів для більш ефективного управління.

Зважаючи на вищесказане, в даній дипломній роботі буде йтись мова про точкові зміни апарату Запорізької обласної державної адміністрації. В даній дипломній роботі представлена ідея нового відділу який буде поєднувати роботу деяких інших відділів та управлінь, а також в теорії буде виконувати ті функції які нажаль не здатні виконувати громадські організації та об'єднання для реформації суспільства і держави.

Проблемна ситуація пов'язана з тим, що регіональна гуманітарна політика не ефективна і вкрай не рівномірна. Безліч проблем на місцевому рівні пов'язані з невдалою проведеною гуманітарною політикою навіть після реформ та політичних змін протягом останніх тридцяти років.

Об'єкт дослідження – це процес здійснення регіональної гуманітарної політики в публічному управлінні та вдосконалення в Україні (на прикладі Запорізької області).

Предмет дослідження – це публічно-управлінське забезпечення гуманітарної політики на регіональному рівні (на прикладі Запорізької області).

Мета дослідження. Метою дипломної роботи є створення механізмів удосконалення регіональної політики держави на прикладі Запорізької області.

В рамках зазначеної мети поставлено наступні завдання:

- Розглянути історію дослідження публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики на регіональному рівні

- Уточнити зміст основних понять дослідження: «гуманітарна політика», «публічно-управлінське забезпечення», «регіон».

- Показати принципи та методи дослідження публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики на регіональному рівні

- З'ясувати сутність, зміст, принципи, різновиди, система, механізм публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики на регіональному рівні

- Уточнити нормативно-правовий та організаційний рівні механізму публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики на регіональному рівні

- Уточнити фінансово-економічний рівень механізму публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики на регіональному рівні

- Розглянути сучасний стан публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики на регіональному рівні в умовах сучасної України (на прикладі Запорізького регіону)

- Встановити основні чинники вдосконалення публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики на регіональному рівні в умовах сучасної України (на прикладі Запорізького регіону)

- Запропонувати інноваційну концепцію публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики Запорізького регіону

Новизна дослідження: в даній роботі представлена ідея нового відділу який поєднуватиме роботу деяких інших відділів та управлінь, а також в теорії буде виконувати ті функції які на жаль не здатні виконувати громадські організації та об'єднання для реформації суспільства і держави.

Гіпотеза: полягає в тому, що розроблена ідея дозволять ефективно розвивати потенціал публічної організації з підвищенням якості надання послуг та результативності гуманітарної роботи державних структур на прикладі Запорізької області.

Практичне значення роботи полягає в тому, що розроблені рекомендації дозволять ефективно розвивати потенціал публічної організації з підвищенням якості надання послуг та результативності гуманітарної роботи державних структур на прикладі Запорізької області.

Методи наукових досліджень. Порівняльний метод використовувався у дослідженні розвитку гуманітарної політики в різних країнах, а також при

розгляді питань дії окремих нормативно-правових актів. У всіх розділах роботи використовувалися методи: аналізу та синтезу, індукції та дедукції, логічний метод, порівняння, узагальнення, метод класифікації, системний та функціональний, спостереження, аналіз документів та експертних оцінок.

Структура роботи: кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку літератури.

РОЗДІЛ 1

МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

1.1. Історія дослідження публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики на регіональному рівні

Публічно-управлінське забезпечення гуманітарної політики часто поставало в дослідженнях науковців України. Ряд важливих Сотні монографій, статей, посібників та тез написано на цю тематику. стратегічних пить розглядалися протягом останніх тридцяти років існування України. Досліджується впровадження механізмів публічного управління розвитком гуманітарної сфери на регіональному рівні. Обґрунтовується зміст основних заходів, які необхідно здійснити для успішної реалізації державної політики в гуманітарній сфері різних регіонів України, а саме: культурна політика, соціальна політика, освітня та наукова політика.

Результати проведеного аналізу вітчизняних наукових джерел дають підстави стверджувати, що в сучасній науковій літературі недостатньо приділялося належної уваги дослідженню стану гуманітарної сфери в Україні як самостійної сфери суспільної діяльності. Є науковці (В. Дзоз, С. Здіорук, В. Купрійчук, П. Петровський, П. Ситнік, В. Скуратівський, В. Трощинський, І. Черничко, С. Чукут та ін.), які у своїх працях висвітили тенденції та стан розвитку гуманітарної сфери українського суспільства як цілісної суспільної діяльності, концептуальне бачення державної гуманітарної політики та механізми її реалізації. Певний внесок у дослідження державно-управлінського аспекту функціонування й розвитку гуманітарної сфери зроблено науковцями в галузі державного управління. Однак слід зазначити, що дослідники здебільшого приділяють увагу розвитку окремих її сегментів. Так, різнобічні аспекти державного управління системою освіти у своїх

дисертаційних роботах розглядають С. Андрейчук, М. Білинська, В. Гамаюнов, Т. Гладка, В. Грабовський, С. Григанська та ін.

Різноманітні аспекти державного управління вітчизняною системою охорони здоров'я та тенденції її розвитку досліджують Н. Авраменко, О. Виноградов, В. Григорович, Н. Дуб, С. Козуліна, Т. Курило та інші науковці. Також у дисертаціях розглядаються питання гуманізації суспільної свідомості (М. Задорожна, В. Сабадуха, Н. Сорокіна), стан функціонування системи культурної сфери та культурні пріоритети українського державотворення (О. Батіщева, Л. Максим'як), основні напрями гендерної політики (С. Сулімова), механізми реалізації державної політики у сфері засобів масової інформації (А. Баровська, Н. Ільченко, З. Коваль, О. Попроцький). Поза увагою авторів не залишається й дослідження основних напрямів, пріоритетів та механізмів реалізації державної політики щодо розвитку туристичної сфери в Україні (В. Биркович, І. Валентюк, Л. Давиденко, Є. Козловський, Г. Крапівіна, О. Малишева, О. Шершньова), державно-церковних (Р. Небожук) та етнонаціональних відносини (В. Євтух, А. Попок, Т. Безверха, І. Попова). Незважаючи на представлену досить велику кількість наукових праць, присвячених вивченню напрямів, механізмів та особливостей державного управління окремими сегментами гуманітарної сфери, в управлінській науковій практиці недостатніми залишаються дослідження, в яких би комплексно розглядалися концептуальні основи формування та впровадження механізмів публічного управління розвитком гуманітарної сфери на регіональному рівні.

«Гуманітарна політика Української Держави в новітній період» [3] У монографії на основі комплексного вивчення стану та тенденцій розвитку гуманітарної сфери українського суспільства запропоновано концептуальне бачення державної політики у цій царині, а також систему заходів щодо її реалізації. Значну увагу зосереджено на обгартуванні особливої ролі гуманітарної сфери у соціальному бутті Української нації. Досліджуються

проблеми функціонування і розвитку суспільних відносин, позитивний поступ котрих впливає на стратегію гуманітарної політики сучасної України.

«Державна політика в соціогуманітарній сфері» [4] У навчальному посібнику розкриваються цілі і завдання державного управління у сфері духовного розвитку суспільства, розглядаються особливості формування та реалізації етнонаціональної політики, відображається ситуація, що склалася в системі державного управління України щодо закордонних українців, характеризуються підходи та моделі державного регулювання процесів формування і забезпечення державних стандартів у сфері охорони здоров'я, обґрунтовуються пріоритетні напрями забезпечення соціальної спрямованості економічного розвитку, здійснюються аналіз та оцінювання державної політики у сфері соціального захисту населення в цілому та інвалідів зокрема.

Навчальний посібник «Концептуальні засади взаємодії політики й управління» [9], автором якого є цілий авторський колектив: Е.А. Афонін, Я.В. Бережний, О.Л. Валецький, А.М. Гаврилюк, В. В. Голубь, Л.В. Гонюкова, В.М. Гурієвська, В.М. Козаков, М.М. Логунова, М.І. Пірен, О.В. Пшеничнюк, О.В. Радченко, В.А. Ребкало, В.В. Тертичка, Л.М. Усаченко, В. А. Шахов. У навчальному посібнику висвітлюються проблеми розвитку політичних процесів в Україні, здійснюється аналіз взаємозв'язку і взаємодії політики й управління, визначаються шляхи та механізми їх удосконалення і посилення.

Вагомий вклад в розгляд гуманітарних проблем України є монографія «Політико-ідеологічний процес в українському суспільстві в умовах модернізації: порівняльний аналіз», під авторством: Ф.М. Рудич, Р.В. Балабан, Т.А. Бевз, С.Г. Брехаря, Ю.С. Ганжуров, Г.І. Зеленько, Н.В. Кононенко, Л.О. Кочубей, А.І. Кудряченко, А.І. Курас, Ю.А. Левенець, Т.М. Ляшенко, В.В. Мачуський, А.Д. Пахарев, С.Ф. Рудич, Д.І. Ткач, І.П. Черінько, Е.В. Щербенко [6]. У монографії досліджується сучасний політико-ідеологічний процес в українському суспільстві. На основі широкого масиву

вітчизняних і зарубіжних джерел розкривається історичний шлях об'єктивних і суб'єктивних факторів становлення, розвитку й утвердження політичного устрою незалежної Української держави.

В книзі визначені передумови формування демократичної влади, взаємовідносин політичного режиму і народовладдя, утвердження консолідаційної ідеології, становлення української політичної нації. Політико-ідеологічний процес сучасної України порівнюється з подібними модернізаційними трансформаціями в країнах СНД, Балтії та Європи. Робота розрахована на науковців-суспільствознавців, студентів та усіх тих, хто цікавиться політичними проблемами сучасної України.

Підручник «Соціальна і гуманітарна політика» [16] авторського колективу: В.П. Трощинський, В.А. Скуратівський, М.В. Кравченко, О.М. Петроє, П.К. Ситник, А.А. Попок, Е.М. Лібанова, В.В. Карлова, Н.П. Ярош, Т.П. Авраменко, М.М. Білинська, О.Г. Діденко, І.С. Каленюк, В.М. Князевич, В.І. Коваль, В.М. Купрійчук, В.В. Лаврухін, Н.Б. Ларіна, В.І. Луговий, О.А. Малиновська, Л.А. Мельник, В.О. Омельчук, Ю.Є. Решетніков, Н.А. Супрун, Ж.В. Таланова, Т.В. Федорів, В.О. Чмига, П.І. Шевчук. У підручнику розглянуто сутність, теоретико-методологічні засади, основні напрями та механізми реалізації соціальної і гуманітарної політики. Досліджено становлення інституту соціальної політики, розкрито соціальні й гуманітарні права людини та функції держави щодо їх забезпечення. Значне місце відведено аналізу державної політики у сферах праці, регулювання доходів, соціального захисту, надання соціальної допомоги, пенсійного забезпечення населення та ін. Спеціальну увагу приділено з'ясуванню політики держави у відповідь на виклики демографічного старіння населення, державному регулюванню трудової міграції, соціальному діалогу в системі євроінтеграційних цілей соціальної політики України.

Навчальний посібник «Управління соціальним і гуманітарним розвитком» [7], під авторством: В.А. Скуратівський, В.П. Трощинський, П.К. Ситник, М.В. Кравченко, О.М. Петроє, Н.П. Ярош, А.В. Скуратівський, Л.М.

Мельничук, С.Є. Горбатюк, С.О. Москаленко. У навчальному посібнику розглянуто сутність, зміст та складові соціального розвитку, об'єктивні та суб'єктивні чинники соціального і гуманітарного розвитку суспільства; представлено соціальну політику як засіб упорядкування процесів соціального розвитку, суб'єкти, принципи, механізми та інструменти соціальної політики та її інституційне забезпечення; обґрунтовано соціальну політику у сфері розвитку соціальних відносин, у сфері праці та соціального захисту; розкрито особливості гуманітарного розвитку; здійснено аналіз концептуальних засад державної політики в гуманітарній сфері, у тому числі щодо культурного, освітнього, науково-технологічного та етнонаціонального розвитку, упорядкування державно-церковних відносин; висвітлено рівень людського розвитку як інтегральний показник ефективності соціогуманітарної політики.

Белашова Н. [1, с. 98-107], у статті проаналізовано сучасний стан розроблення проблем державного управління гуманітарною сферою в Україні. Виокремлено основні напрямки і ті проблеми, які залишаються недостатньо дослідженими.

Градівський В.М. [2] дослідив ефективність цілеспрямованого регулятивного впливу на гуманітарну сферу на регіональному рівні держави. Вважає, що гуманітарний розвиток перестає бути об'єктом регулюючого впливу держави, полишається на «самоплив», він зазнає не менших деформацій, ніж за умови його надмірної регуляції.

Дубок І.П. [5] у дисертаційній роботі вирішено актуальне наукове завдання в галузі науки «Державне управління», яке полягає у визначенні та теоретичному обґрунтуванні механізму державно-приватного партнерства у формуванні та реалізації культурної політики в Україні й розробці практичних рекомендацій щодо напрямів його вдосконалення.

Розпутенко І.В., Москаленко С.О. [8, с. 1-10], у статті розглянуто ключові напрями розвитку гуманітарної сфери України в контексті політичного процесу. Окреслено сутність гуманітарного розвитку в

політичному, економічному, соціальному та культурному вимірах, визначено основні принципи та національні пріоритети гуманітарного розвитку України в сучасних умовах.

Карлова В.В. [10] розкриває проблеми розвитку гуманітарної сфери в умовах викликів та загроз національній безпеці України. Висвітлює пріоритетні напрямки державної політики у сфері гуманітарного розвитку на сучасному етапі. Показує, що серед цих напрямків в контексті забезпечення гуманітарної безпеки, важливе значення має формування цілісного гуманітарного простору України засобами культурної, освітньої, мовної, етнонаціональної політики, політики історичної пам'яті, формування й реалізація державної політики у сфері духовно-ціннісного розвитку суспільства.

Кіндзерський С.А. [11, с. 257-262] розглядає тематику базових положень стратегії державного управління в гуманітарній сфері. Він базується на законодавчому рівні України, загальноприйнятих принципів демократичної правової держави. Вважає, що головними напрямками реалізації гуманітарної політики є: державна та регіональна підтримка гуманітарної сфери, активізація дій органів влади всіх рівнів у плані історичної пам'яті, мови і культури українців, всебічне сприяння розвитку культури самобутності національних меншин, забезпечення гарантій прав громадян на свободу віросповідання, розбудова національної системи освіти з урахуванням специфіки регіонів, створення сприятливих економічних умов для розвитку культури, економіки та медицини.

Петровський П.М. [12, с. 1-11] розглянув зміст гуманітарної парадигми як теоретико-методологічної моделі наукового дослідження та діяльності в суспільно-політичній сфері. Розкрив основні настанови гуманітарної парадигми, що дозволяє відтворити єдність об'єктивних та суб'єктивних аспектів діяльності соціальних суб'єктів та узгодити гносеологічні, аксіологічні та практичні складові сучасних трансформаційних змін.

Притуп О.Ф. [13, с. 249-255] у статті зробив аналіз дисертаційних досліджень стосовно проблем культурного розвитку регіонів України. Проаналізував головні напрямки, за якими проводилось дослідження стосовно розвитку культури українськими науковцями. Висвітлив проблемні моменти та перспективні напрями подальших наукових розробок у сфері культури на регіональному рівні.

Овчаренко С.В. [14] Висуває своє трактування понять гуманітарна політика та культурна політика, розмежовує ці два поняття окремо, не додаючи культурну політику як невід'ємну складову гуманітарної. Вважає, що гуманітарна політика має бути спрямована на забезпечення всієї сукупності прав і свобод людини і громадянина. Культурна політика має бути спрямована на формування умов для розвитку особи з урахуванням глобальних процесів трансформації смислів і цінностей світової культури.

Стельмашук Ю.І. [15, с. 1-5] здійснив аналіз стану розвитку соціально-гуманітарної сфери в процесі трансформаційних змін України. Визначив проблемні питання у соціогуманітарній сфері. Виокремлено особливості найважливіших проблем соціально-гуманітарної сфери.

Степанко О.В. [17, с. 201-208] розглянув сутність гуманітарної сфери, визначено мету, завдання та складові елементи цієї сфери. Обґрунтував необхідність виокремлення гуманітарної сфери в самостійну сферу суспільної діяльності. Уточнив своє бачення сутності понять «гуманітарна політика» і «державне управління гуманітарною сферою».

Фоменко С.В. [18, с. 82-86] у статті проаналізовано принципи формування культурної політики на загальноєвропейському рівні та її вплив на національне врядування в культурній галузі. Розглянуто правову основу формування культурної політики ЄС та виокремлено методи співробітництва країн-членів ЄС у галузі. Висвітлено основні пріоритети культурного розвитку з огляду на глобалізаційні виклики. Запропоновано практичні кроки впровадження положень Угоди про асоціацію Україна-ЄС в сфері

культурного співробітництва та зазначено потребу у переосмисленні ролі культури в сучасних умовах.

Чечель О.М. [19, с. 201-208] автор присвятив статтю аналізу сутності механізмів державного управління в гуманітарній сфері. Як самостійна категорія науки державного управління, гуманітарна сфера досліджується автором як об'єкт відповідного державно-управлінського впливу. Проводиться ґрунтовний аналіз підходів сучасних учених до розуміння змісту таких дефініцій: «гуманітарна сфера», «державне управління в гуманітарній сфері», «державне управління гуманітарною сферою». Важливість розуміння гуманітарної сфери як об'єкта державного управління розкриває її складну структуру, що унеможливує визначення її як єдиного цілісного об'єкта управління. Автором доведено недоцільність поєднання гуманітарної та соціальної сфер як двох тотожних об'єктних зон державного управління. Доведено, що ці сфери співвідносяться як загальне та окреме, тобто неможливість ототожнення гуманітарної сфери як єдиного об'єкта державного будівництва пояснюється тим, що вона охоплює вже наявні об'єкти державного управління. Установлено, що такими складовими частинами гуманітарної сфери є соціальна, культурна, релігійна сфери, сфери інтелектуальних відносин, суспільно-політичної та медичної діяльності. Доведено, що гуманітарну сферу як особливу сферу державного управління слід визначати через сукупність галузей такої діяльності людини і громадянина, в якій відбуваються духовний, творчий, культурний, соціальний, суспільно-політичний, науково-інтелектуальний, освітній, медико-санітарний саморозвиток і самореалізація особистості без здійснення виробничої діяльності, але з можливістю отримання прибутку від продукту (матеріального або нематеріального), створеного особою як результати її власної невиробничої діяльності. Автором визначено власне розуміння механізму державного управління в гуманітарній сфері, під яким розуміється імперативний спосіб жорсткого підпорядкування об'єктів управління, заснований на суворому виконанні вказівок, що здебільшого засновано на

примусі. Розкрито структурний зміст інституційного прояву механізму державного управління в гуманітарній сфері.

Ясько Р. [20, с. 265-276] У статті досліджено зарубіжний досвід формування кадрового потенціалу в гуманітарній сфері на прикладі освітянської галузі. Визначено механізми формування кадрового потенціалу в країнах світу. Розглянуто проблеми системної підготовки працівників освіти в Україні. Запропоновано напрями підвищення ефективності державної кадрової політики в гуманітарній сфері. Ключові слова: державна кадрова політика, кадровий потенціал, гуманітарна сфера, освітянська галузь, стратегія реформування, система освітньо-фахової підготовки управлінських кадрів.

Як бачимо, дана тема ретельно досліджена протягом існування Незалежної України і представлена в усіх напрямках внутрішньої гуманітарної політики. І це дає можливість залучати досвід та ідеї фахівців для удосконалення існуючої системи і моделювати альтернативу вже існуючої. Таким чином тематика гуманітарної політики України розгорнута, але тема публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики на прикладі Запорізької області малодосліджена і ми приділимо увагу цьому питанню в даній дипломній роботі.

1.2. Уточнення змісту основних понять дослідження: «гуманітарна політика», «публічно-управлінське забезпечення», «регіон»

В першу чергу слід згадати такі поняття як: політика, соціальна політика, культурна політики, регіональна політика та внутрішня політика.

Для загалу політика, це поняття звучить в голові як «управління державою». Проте дане поняття куди ширше і має багато формулювань. Найбільш популярне - політика (походить від давньогрецької мови, що означало «діяльність самоуправління у полісі»). Це діяльність з вирішення питань життя суспільства чи певної його частини. Цілеспрямована діяльність,

пов'язана з ухваленням відповідальних рішень у галузі взаємовідносин між різними суспільними групами, державами й народами, пов'язана із боротьбою за здобуття або утримання державної влади, як знаряддя регулювання і формування цих стосунків.

М. Вебер давав визначення поняття таким чином. Політика – це прагнення кожної людини брати участь у владі або впливати на розподіл її між групами всередині держави, як надію завжди знаходити зустрічне розуміння інших членів суспільства щодо своїх дій.

У Марксистсько-ленінському розумінні, політика – це боротьба класів за владу, а державна влада висловлює інтереси панівного у суспільстві класу.

Проте у даній роботі буде використовуватись таке значення цього поняття. Політика – це цілеспрямована діяльність громадян у вирішенні певних питань життя суспільства, держави (внутрішньої чи зовнішньої політики).

Соціальна політика – це діяльність урядових чи інституційних установ, спрямованих на вдосконалення або реформування суспільства. Метою соціальної політики є створення умов для розвитку та оптимального функціонування соціальних відносин, всебічного розкриття творчого потенціалу людини, її сутнісних сил, досягнення в суспільстві суспільної злагоди і стабільності.

Культурна політика – це специфічна царина публічного політичного процесу, яка віддзеркалює головні принципи та цінності в культурному житті на міждержавному, національному та місцевому рівні. Оскільки культура є явищем всеосяжним і стосується більшості сфер суспільного буття, вона акумулює величезний пласт заходів, спрямованих на відтворення культурного життя. У широкому сенсі, користувачами цього інструменту є будь-які особи та організації, які задіяні у творенні, виробництві, розповсюдженні та збереженні естетичних здобутків суспільства, а також ті, що опікуються освітою. Культурна політика встановлює засади регулювання суспільних відносин у галузі історико-культурної спадщини, а також

музейної та бібліотечної справи; визначає вплив культури на процес організації дозвілля громадян; а в залежності від загальної стратегії культурного процесу, визначає місце і роль візуального мистецтва, виконавських видів мистецтва, художньої літератури та поезії, а також громадського телемовлення та радіомовлення.

Регіональна політика – це сфера діяльності держави, або місцевої влади, щодо управління економічним, соціальним і політичним розвитком країни в територіальному аспекті, тобто пов'язана з взаємовідносинами між державою і регіонами, а також регіонів між собою. Є складовою частиною національної стратегії соціально-економічного розвитку.

Внутрішня політика – це політика, що проводиться в межах держави. Тобто загальний внутрішньополітичний курс держави, сукупність напрямків її діяльності, структур та інститутів щодо організаційного, конкретно-змістовного вислову інтересів народу з метою створення умов для нормального людського життя, збереження чи реформування наявного суспільного та державного ладу. До внутрішньої політики входить: аграрна політика, економічна політика, військова політика, демографічна політика, екологічна політика, гуманітарна політика, культурна політика, соціальна політика, науково-технічна політика та національна політика.

Але особливу увагу слід приділити наступним поняттям:

Гуманітарна політика – це система рішень, яка має на меті створення умов для соціально-гуманітарного розвитку суспільства, соціальної, інтелектуальної, духовної безпеки людини, реалізації її духовних потреб і збагачення творчого потенціалу. Така трактовка у В.В. Дерези. Дане трактування поняття імпонує автору під час написання магістерської роботи.

Публічно-управлінське забезпечення – в розумінні автора це технічно-матеріальні, кадрові та юридичні підвалини функціонування управлінського апарату.

В Юридичній енциклопедії В.П. Нагребельного, регіон – це частина території країни (район, область та ін.), що вирізняється сукупністю природ,

або історично усталених економічно-географічних умов і національним складом населення. У законодавстві України про місцеве самоврядування, планування територій і прогнозування, державне регулювання ринку цін. паперів, антимонопольну діяльність тощо прав, зміст регіону зазвичай збігається з поняттями «область» і «район» як одиниць адміністративно-територіального поділу. В економічній географії країни розрізняють регіони: західний, східний, південний і центральний. Відповідно до міжнародних стандартів місцевого самоврядування регіон – це найбільше територіальне утворення всередині кожної держави, має виборні органи і перебуває в адміністративному плані між центральними, і місцевими органами влади, користується прерогативами самоорганізації чи прерогативами, що зазвичай асоціюються з центр, владою. На відміну від «природно» утворених адміністративно-територіальних одиниць, належить до категорії «штучних». Залежно від внутрішньої доктрини місцевого самоврядування тієї чи іншої. Регіон може або визнаватися територіальною спільнотою, або ні. Статус «регіон», основи регіон, політики містяться у таких міжнародних актах, як Хартія про регіоналізм Європейського парламенту.

З даним трактуванням поняття регіону я згоден і використовую його для застосування у магістерській роботі.

Механізми публічного адміністрування – спеціальні засоби, що забезпечують здійснення регулюючого впливу публічних адміністрацій на соціально-економічні територіальні системи різних рівнів з метою забезпечення гідних умов життєдіяльності людей.

Публічно-управлінські відносини – особливий вид суспільних відносин, які виникають у процесі публічного управління, діяльності свідомо вольового та організаційного характеру.

1.3. Принципи та методи дослідження публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики на регіональному рівні

На роботу поширюються загальнонаукові методи і принципи, характерні для будь-якого наукового дослідження:

- виявлення об'єктивної сутності і природи процесів і явищ;
- дотримання логіки побудови наукових висновків від абстрактного до конкретного;
- вивчення явищ в структурно-статичному стані, найбільш вагомим і стійким зв'язків відповідного процесу;
- дослідження мінливих якостей, каузальних взаємно залежностей змінних;
- співвідношення теоретичного та емпіричного аналізу в постійній взаємодоповнюючій розробці фундаментальних та прикладних проблем;
- дотримання принципу адекватності, який в кожному конкретному випадку будується на законах та категоріях діалектики.

В якості найважливіших принципів, що забезпечують отримання важливих результатів сучасною наукою визнаються наступні:

- принцип детермінізму, що встановлює обумовленість усіх явищ діями тих чи інших причин, тобто принцип причинно-наслідкових зв'язків всіх явищ дійсності;
- принцип системності, що вимагає трактування всіх явищ як внутрішньо пов'язаних компонентів цілісної системи, природної, соціальної, психічної;
- принцип розвитку, тобто визнання постійних змін, розвитку всіх предметів і явищ дійсності, їх переходу від одних форм та рівнів до інших.

Для розкриття теми автором у дослідженні дотримуються також і такі принципи наукового пізнання:

Принцип комплексності – націлений на інтегрований, цілісний підхід до проблеми регіональної гуманітарної політики, комплексну оцінку знань з даної теми.

Історичний принцип – розгляд об'єкту вивчення у виникненні та розвитку. Історичний підхід дає змогу дослідити виникнення, формування і

розвиток процесів і подій у хронологічній послідовності з метою виявлення внутрішніх та зовнішніх зв'язків, закономірностей та суперечностей. Він розглядається як сукупність історичних зв'язків та фіксування якісних змін. В роботі він використовувався при розгляді історії дослідження проблеми регіональної гуманітарної політики.

Термінологічний принцип передбачає вивчення історії термінів і позначуваних ними понять, розробку або уточнення змісту та обсягу понять, встановлення взаємозв'язку і субординації понять, їх місця в понятійному апараті теорії, на базі якої базується дослідження. Автор застосовує його при розкритті головних понять даної роботи.

Сутність принципу системності полягає у комплексному дослідженні великих і складних об'єктів (систем), дослідженні їх як єдиного цілого з узгодженим функціонуванням усіх елементів і частин. Основна його ідея полягає у вивченні об'єкту проблеми як цілісного, але як такого, що складається із різних взаємопов'язаних елементів. Цей принцип застосовувався при розгляді змісту регіональної гуманітарної політики на прикладі Запорізької області.

Принцип багатofакторності дозволяє дослідити вплив різного виду суб'єктивних та об'єктивних факторів, які вплинули на напрямки та темпи розвитку гуманітарної політики.

У дослідженні використовувався також принцип світоглядного плюралізму, який характеризується визнанням можливого існування кількох точок зору на проблему, що досліджується. Цей метод використовувався протягом всієї роботи при розгляді різних систем та прикладів.

Принцип загального зв'язку, суть якого полягає в тому, що предмет пізнання не повинен розглядатися сам по собі, ізольовано від необхідних умов його існування, а в його зв'язках і відносинах, з урахуванням усіх його сторін.

Логічний метод – це метод, за допомогою якого мислення відтворює реальний процес розвитку пізнання. За допомогою логічного методу

відображуються основні етапи історичного розвитку об'єкту, його якісні зміни. Логічний метод необхідний для вивчення і розуміння об'єкту пізнання.

Наведені принципи були реалізовані шляхом залучення комплексу методів в даній роботі. Із теоретичних методів дослідження потрібно відзначити аналіз і синтез, індукцію та дедукцію, логічний метод, порівняння, класифікацію, узагальнення, абстрагування, конкретизацію.

Як методологію, можна розглянути принципи публічно-управлінської діяльності в такій сфері як гуманітарна політика. Відповідно до соціально-економічних умов та регіональних особливостей Запорізького регіону я відніс ті принципи які визначили Г.С. Одінцова, Г.І. Мостовий та О.Ю. Амосов:

1. Адміністративно-правові принципи:

- відповідність об'єктивним законам суспільного розвитку,
- публічність правової регламентації,
- відповідність інтересам народу,
- об'єктивність з позицій додержання законів,
- співвідносність влади та державного управління,
- правове регулювання управлінської діяльності.

2. Системно-цільові принципи:

- розмежування повноважень між суб'єктами державного управління по горизонталі та вертикалі,
- підпорядкування локальних цілей загальній меті,
- суперечність цілей одна одній,
- взаємодоповнення цілей,
- послідовність у досягненні всієї сукупності цілей,
- розподіл цілей за функціями державного управління.

3. Системно-функціональні принципи:

- розподіл та закріплення функцій правовими нормами,
- сумісність функцій органів державного управління,

- різноманітність спеціальних (конкретних) функцій,
- концентрація функцій у відповідних органах,
- комбінування суміжних функцій у межах одного органу,
- відповідність фактичної діяльності закріпленим функціям.

4. Системно-організаційні принципи:

- єдність системи органів державної влади,
- територіально-галузева організація управління,
- багатоманітність організаційних зв'язків,
- відповідність елементів діяльності органів їх місцю в ієрархічній

структурі,

- делегування повноважень та відповідальності,
- поєднання єдиноначальності та колегіальності,
- лінійно-функціональна (штабна) побудова структури управління.

5. Адаптивні принципи:

- уточнення мети при зміні обставин,
- відповідність елементів системи визначеній меті,
- орієнтація на постійне оновлення,
- встановлення нормативів за елементам системи,
- урахування темпів розвитку керованих об'єктів при формуванні

управлінських рішень,

- конкретизація управлінської діяльності та особистої,
- посилення соціальної та політичної захищеності державних

службовців.

Важливими принципами управління є: законності, розподілу влади та оптимізації управління. Є структурні принципи публічного управління та адміністрування – це комплекс принципів, систематизованих Г. Атаманчуком: структурно-цільові, структурно-організаційні та структурно-процесуальні. До загальних принципів публічного управління та адміністрування також належить принцип єдності економіки та політики зі

збереження пріоритету останньої, а також принцип поєднання загальних та локальних інтересів за пріоритету інтересів більш високого рівня.

Методами публічного адміністрування є певні способи практичного виконання суб'єктами публічної адміністрації своїх адміністративних зобов'язань, що відповідають характеру й обсягу наданої їм компетенції.

Особливості методів публічного адміністрування:

- у методах знаходиться своє вираження публічний інтерес,
- вони реалізуються в процесі публічного адміністрування,
- вони виражають упорядковуючий вплив публічної адміністрації на поведінку суб'єктів суспільства та становлять зміст цього впливу,
- у методах публічного адміністрування завжди міститься керівна воля держави, яка проявляється у юридично владних приписах публічної адміністрації,
- вони використовуються суб'єктами публічної адміністрації як засіб реалізації закріпленої за ними компетенції. Це означає, що юридична сила методів завжди знаходиться в межах повноважень того органу, який їх використовує,
- методи, як і будь-який зміст, мають свою форму, своє зовнішнє вираження. Для методів публічного адміністрування засобом зовнішнього вираження є форми публічного адміністрування,
- вибір конкретних методів публічного адміністрування знаходиться у прямій залежності не тільки від особливостей організаційно-правового статусу суб'єктів публічної адміністрації, а насамперед - від особливостей об'єкта впливу (індивідуальний чи колективний, форма власності, адміністративно-правовий статус тощо).

Сукупність методів публічного адміністрування розподіляється на види за різними критеріями:

1) Залежно від форми вираження:

- правові - містяться в нормативних та індивідуальних правових актах і тягнуть юридичні наслідки,

- неправові - характеризуються здійсненням суб'єктом публічної адміністрації певних дій організаційного характеру (наради, інструктажі тощо),

2) Залежно від правових властивостей:

- нормативні - застосовуються з метою прийняття нормативних правових актів,

- індивідуальні - застосовуються з метою прийняття індивідуального адміністративного акту,

3) За ступенем владного впливу на об'єкти:

- імперативні - містять владні приписи, які зобов'язують до вчинення необхідних дій або належної поведінки,

- уповноважуючі - дозволяють здійснювати певні дії (наприклад, приймати правові акти публічного адміністрування),

- заохочувальні - реалізуються за допомогою встановлення стимулів до правомірної поведінки суб'єктів адміністративного права,

- рекомендаційні - містять рекомендації щодо здійснення певних дій не обов'язкового характеру,

4) За суб'єктним складом:

- одноосібні,

- колегіальні.

Підсумовуючи, слід відзначити, що в дослідженні перспектив розвитку гуманітарної політики було застосовано ряд принципів та методів, таких як принципи об'єктивності, логіки побудови висновків, адекватності, детермінізму, системності, розвитку, комплексності, історизму, термінологічний принцип, багатofакторності, світоглядного плюралізму, загального зв'язку, матеріалістичної діалектики, а також методи аналізу та синтезу, індукції та дедукції, логічний метод, порівняння, узагальнення, метод класифікації, абстрагування, конкретизації, системний та функціональний, спостереження, опитування, аналіз документів та експертних оцінок, що дозволило дослідити особливості організаційної

культури, її значення для державних управлінських установ, наслідки та перспективи розвитку. Були поєднані методи як теоретичного, так і емпіричного рівня наукового дослідження.

Отже, в даному розділі було розглянуто методологічні аспекти дослідження перспектив розвитку організаційної культури державних службовців, висвітлена історія дослідження проблеми, уточнено головні поняття магістерської роботи та розкриті принципи і методи дослідження перспектив розвитку гуманітарної політики на прикладі Запорізької області.

РОЗДІЛ 2

ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

2.1. Сутність, зміст, принципи, різновиди, система, механізм публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики на регіональному рівні

Гуманітарна політика на регіональному рівні в Україні має багатий досвід як в період Незалежності, так і в період її входження в склад СРСР та Російської імперії. Проте в останні роки постала проблема у переформуванні в управлінні регіонами. Цілий пласт внутрішніх проблем не дає різним регіонам, зокрема Запорізькому, розвиватись згідно її персональних особливостей. Особливо гостро стоїть проблема в гуманітарному секторі яку слід вирішити.

На мою думку, проблеми забезпечення ефективної гуманітарної політики в Запорізькому регіоні лежить у віддаленості органів місцевої влади від закладів освіти, культурних закладів та підприємств які впливають на економічну та соціальну сферу краю. Важливими аспектами гуманітарної політики є також: освіта, наука, культура, релігій та національний фактори.

Важливим аспектом проведення гуманітарної політики в регіонах є принципи згідно яких будуть перетворення. В першу чергу слід говорити про принципи регіональної гуманітарної політики:

- народовладдя,
- толерантність,
- законність,
- гласність,
- колегіальність,
- поєднання місцевих і державних інтересів,

- виборність,
- правова, організаційна та матеріально-фінансова самостійність в межах повноважень, визначених цим та іншими законами,
- підзвітність та відповідальність перед територіальними громадами їх органів та посадових осіб,
- державна підтримка,
- юридичний захист прав на місцевому рівні.

Причому слід зауважити необхідність охоплювати усі рівні адміністративного устрою регіону, а не обмежуватись спусканням задач чи перевірок на єдиному обласному рівні (ОДА чи центр області). Слід впроваджувати її по всій системі регіональної гуманітарної політики, тобто:

- територіальну громаду,
- сільську, селищну та міську раду,
- сільського, селищного, міського голову та старосту,
- виконавчі органи сільської, селищної та міської ради,
- районні та обласні ради, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст та органи самоорганізації населення.

Загальні об'єми перевірок та роботи збільшаться, можливо навіть будуть додаткові ускладнення, проте результативність змін підвищиться. Також збільшиться вірогідність залучення більш широких мас з числа активістів та волонтерів до перетворень, поглибиться комунікація між центральною владою, місцевою владою та безпосередньо народом.

Отже, в першу чергу слід говорити про принципи регіональної гуманітарної політики: народовладдя, толерантність, законність, гласність, колегіальність, поєднання місцевих і державних інтересів, виборність, правова, організаційна та матеріально-фінансова самостійність в межах повноважень, визначених цим та іншими законами, підзвітність та відповідальність перед територіальними громадами їх органів та посадових осіб, державна підтримка, та юридичний захист прав на місцевому рівні.

2.2. Нормативно-правовий та організаційний рівні механізму публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики на регіональному рівні

Забезпечення гуманітарної політики на регіональному рівні супроводжується рядом законів України. При чому тісно пов'язане з постанням Суверенної України та прийняттям законопроектів і постанов. Від грудня 1990 р. до 1992 р. в Україні діяла перша редакція Закону «Про місцеві Ради народних депутатів Української РСР та місцеве самоврядування» [21]. Декларація про державний суверенітет України, укладена 16 липня 1990 року [22], проголосила, що влада в Україні має будуватися за принципом її розподілу на законодавчу, виконавчу і судову. Проте реальний розподіл влади почався із введенням в Україні поста Президента. Після виборів Президента 1 грудня 1991 р. почалося внесення змін і доповнень до Конституції і відповідна корекція українського законодавства. Саме на початку 1992 року, у лютому-березні, були ухвалені два нових закони «Про представника Президента України» [23] та «Про місцеві Ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування» [24]. Нова редакція Закону про місцеве самоврядування була ухвалена 26 березня 1992 року. У ній було враховано передання частини повноважень від обласних та районних рад представникам Президента. Головним тут було те, що на районному і обласному рівні Ради народних депутатів позбавлялися власних виконавчих органів і мали характер виключно представницьких органів. Лише на рівні населених пунктів функціонувало реальне самоврядування. Оскільки ще перша редакція закону «Про місцеві ради народних депутатів та місцеве самоврядування» ліквідувала так звану «радянську матрешку», а саме підпорядкування рад одна одній по вертикалі, то введення інституту представників Президента мало остаточно ліквідувати радянську модель влади і створити систему влади, у якій поєднується принцип забезпечення в регіонах державного управління через місцеві державні адміністрації з

широкою самодіяльністю громадян у населених пунктах через органи самоврядування з досить широкими повноваженнями. Основним недоліком такої структури влади стало те, що представники Президента в областях і районах фактично не мали виходу на Кабінет Міністрів, вплив Уряду на їх призначення та управління діяльністю був надто слабкий, а адміністрація Президента не могла забезпечити тісної взаємодії між місцевими державними адміністраціями та урядом.

Структура влади в Україні змінилась за новою Конституцією України, ухваленою українським парламентом 28 червня 1996 р. [25]. Після виборів у березні 1998 року у Верховній Раді здійснена перебудова, пов'язана з парламентською політичною кризою. В результаті, після тривалих переговорів і узгоджень позицій на початку 2000 р. була сформована депутатська більшість, що, в свою чергу, призвело до реорганізації комітетів та заміни значної частини їх керівників. Аналізуючи текст нової Конституції в частині відповідності її правових норм потребам місцевого самоврядування, на сьогодні і на перспективу можна зробити висновок, що розробники проекту не дуже переймалися проблемами самоврядування, а лобіювати інтереси суб'єктів самоврядування у Верховній Раді було нікому.

Конституція практично повністю заблокувала можливість реформування адміністративно-територіального устрою, а деякі норми, наприклад, про обласні та районні ради (ч. 4 ст. 140) настільки двозначні, що навряд чи хто може впевнено сказати, чи можуть органи самоврядування мати власні бюджети і що, згідно з Конституцією, мають формувати районні та обласні ради.

Розділ про місцеве самоврядування в кожному із проектів Конституції був чи не найслабшим, у тому числі і в проекті узгоджувальної комісії. Тому щодо удосконалення цього розділу було подано багато пропозицій з боку науковців, асоціацій органів самоврядування. Особливо активними тут були Асоціація міст України та Асоціація народних депутатів України попередніх скликань Верховної Ради. Проте практично жодна з цих пропозицій не була

сприйнята узгоджувальною Комісією і не знайшла відображення у Конституції.

21 травня 1997 року було ухвалено новий Закон «Про місцеве самоврядування в Україні» [26]. Цей закон, відповідно до Конституції України, визначає систему та гарантії місцевого самоврядування в Україні, засади організації та діяльності, правового статусу і відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

В Україні зі здобуттям незалежності діють такі правові основи місцевого самоврядування:

Міжнародного значення: Європейська Хартія місцевого самоврядування (Рада Європи, 15 жовтня 1985 р.) [27]; Всесвітня декларація місцевого самоврядування (1985 р.); Європейська декларація прав міст (Постійна конференція місцевих і регіональних органів влади Європи Ради Європи, 18 березня 1992 р.) [28]; Хартія конгресу місцевих і регіональних влад Європи (ухвалена Комітетом міністрів 14 січня 1994 р. на 506 зборах заступників міністрів) [29]; Європейська Хартія міст (Страсбург, 17-19 березня 1992 р.) [30]

Національне законодавство про місцеве самоврядування: Конституція України (розділ 10 «Місьцеве самоврядування»); Закони України «Про місцеве самоврядування в Україні» [31], «Про місцеві вибори» [32], «Про статус депутатів місцевих рад» [33], «Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності» [34] та «Про всеукраїнський референдум» [35].

Важливою була і реформа децентралізації в Україні з 2014 р. – це реформа місцевого самоврядування та місцевої державної влади, метою якої є покращення громадянам їхнього життєвого середовища, також надання якісних та доступних публічних послуг, узгодження інтересів держави та територіальних громад. Реформа передбачає передачу повноважень та фінансових ресурсів від органів державної влади – органам місцевого самоврядування, а також утворення виконавчих органів місцевого самоврядування – громади. Ця реформа передбачена Стратегією сталого

розвитку «Україна – 2020» (розроблена та презентована у 2014 році президентом України П.О. Порошенко) [36]. Цілі реформи: передача повноважень від державної влади до органів місцевого самоврядування, наближення до місць проживання жителів послуг адміністративного, соціального та комунального типів, перерозподіл доходів та прав з державного до місцевих бюджетів, визначати місцеві податки і збори, отримання доступу до міжнародних кредитів та надання ресурсів громадам для якісного забезпечення системи послуг.

На найвищому організаційному рівні механізмом публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики в регіонах завідують, або впливають: Віце-прем'єр-міністр з питань європейської і євроатлантичної інтеграції, Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів, Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій, Міністерство культури та інформаційної політики, Міністерство молоді та спорту, Міністерство науки і освіти, Міністерство охорони здоров'я, Міністерство розвитку громад та територій, Міністерство соціальної політики, Міністерство у справах ветеранів. А також держагентства підпорядковані міністерствам: Держагентство лісових ресурсів, Державна екологічна інспекція, Держслужба геології та надр, Держагентство водних ресурсів, Держкомітет телебачення і радіомовлення, Держагентство з питань мистецтв та мистецької освіти, Держінспекція культурної спадщини, Держслужба охорони культурної спадщини, Держслужба з етнополітики та свободи совісті, Держагентство розвитку туризму, Держагентство з питань кіно, Український інститут національної пам'яті, Нацкомісія зі стандартів держмови, Держслужба якості освіти, Держінспекція архітектури та містобудування, Національна соціальна сервісна служба та Пенсійний фонд. І консультативно-дорадчі органи: Міжвідомча комісія з питань сприяння розвитку вітчизняного книговидання та книгорозповсюдження, Міжвідомча рада з питань вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей та Рада з питань функціонування системи охорони здоров'я.

На місцевому рівні в Запорізькій області впровадженням регіональної політики держави займаються місцеві виконавчі органи (Запорізька обласна державна адміністрація, Запорізька районна державна адміністрація, Василівська районна державна адміністрація, Пологівська районна державна адміністрація, Мелітопільська районна державна адміністрація та Бердянська районна державна адміністрація) та місцеві виборні органи (міські ради, районні ради, обласна рада, об'єднанні територіальні громади та виконавчі комітети).

При цьому слід зауважити особливу увагу на департаментах та управліннях обласної адміністрації і районних рад, а саме: Департамент житлово-комунального господарства та будівництва, Департамент захисту довкілля, Департамент з питань цивільного захисту населення, Департамент освіти і науки, Департамент культури та інформаційної політики, Департамент охорони здоров'я, Департамент соціального захисту населення, Державний архів області, Управління капітального будівництва, Управління містобудування та архітектури облдержадміністрації, Управління молоді, фізичної культури та спорту, Служба у справах дітей та Відділ туризму та курортів. Саме вони стоять в основі реалізації гуманітарної політики в області, «нарізають» завдання районам, збирають статистики та проблеми «на місцях». Саме вони є тим провідником який з'єднує райони області з Центром. І саме на цьому рівні слід зробити перетворення.

Слід говорити, що законодавча база, нормативні акти та державна структура України має підґрунтя для суттєвих змін та коригувань внутрішньої політики в сфері гуманітарної політики. А політична ситуація в країні дає потенціал для швидких змін у цій сфері.

А державна структура яка займається гуманітарною політикою в державі та окремо в регіонах представлена великою кількістю міністерств, державних агентств та управлінь: Віце-прем'єр-міністр з питань європейської і євроатлантичної інтеграції, Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів, Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих

територій, Міністерство культури та інформаційної політики, Міністерство молоді та спорту, Міністерство науки і освіти, Міністерство охорони здоров'я, Міністерство розвитку громад та територій, Міністерство соціальної політики, Міністерство у справах ветеранів. А також державні агентства підпорядковані міністерствам: Держагентство лісових ресурсів, Державна екологічна інспекція, Держслужба геології та надр, Держагентство водних ресурсів, Держкомітет телебачення і радіомовлення, Держагентство з питань мистецтв та мистецької освіти, Держінспекція культурної спадщини, Держслужба охорони культурної спадщини, Держслужба з етнополітики та свободи совісті, Держагентство розвитку туризму, Держагентство з питань кіно, Український інститут національної пам'яті, Нацкомісія зі стандартів держмови, Держслужба якості освіти, Держінспекція архітектури та містобудування, Національна соціальна сервісна служба та Пенсійний фонд. І консультативно-дорадчі органи, численні Міжвідомчі комісії тощо.

2.3. Фінансово-економічний рівень механізму публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики на регіональному рівні

Будь-який рівень управління на державному чи регіональному рівні потребує фінансування та матеріального забезпечення для оптимального функціонування. На сьогодні за звітністю ЗОДА на 2021 р. було виділено на баланс Запорізької адміністрації 610 255 061 грн. Сюди входять: Нефінансові активи, Фінансові активи, Власний капітал, Фінансовий результат, Зобов'язання, Забезпечення та Доходи майбутніх періодів [37]. Також паспорт бюджетних програм місцевого бюджету на 2022 рік повідомляє, що було витрачено для задоволення потреб державних органів та органів місцевого самоврядування у високопрофесійних фахівцях і забезпечення умов для підвищення рівня професійної компетентності учасників

професійного навчання 4 120 135 грн. [38]. Крім того, Запорізька ОДА розпланувала витрати майбутні підвищення кваліфікацій в запиті на 2022-2024 роки [39].

Як бачимо регіональний орган управління особливо занепокоєний кадровим питанням і щедро витрачає кошти на підвищення кваліфікації своїх працівників. Це виправдано, оскільки необхідність підтримувати професійний і мотивований кадровий апарат на місцях це одна з запорок успішного управління на місцях.

Слід зазначити, що крім ЗОДА, кожного року є додаткові надходження з бюджету виходячи з необхідності питання. Кількість надходжень різняться, проте вони ж додатковим притоком коштів.

Частково моя пропозиція змін стосується і цього питання, адже завдяки створенню «Відділу взаємодії з суспільством та гуманітарними закладами» і його успішній роботі, можна скоротити витрати у багатьох міністерствах, для того, щоб перенаправити кошти на більш доцільні проекти чи додаткове фінансування старих проектів.

Враховуючи потреби у вдосконаленні адміністративного ресурсу держави і необхідністю відновлення держави у повоєнний час, доцільність фінансування нового відділу в рамках обласної державної адміністрації зростає.

Отже, гуманітарна політика на регіональному рівні в Україні має багатий досвід який набула за період Незалежності та в період входження до складу інших держав. Важливим аспектом проведення гуманітарної політики в регіонах є принципи згідно яких будуть перетворення. Забезпечення ефективної гуманітарної політики в Запорізькому регіоні лежить у віддаленості органів місцевої влади від закладів освіти, культурних закладів та підприємств які впливають на економічну та соціальну сферу краю. Важливими аспектами гуманітарної політики є також: освіта, наука, культура, релігій та національний фактори.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

3.1. Сучасний стан публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики на регіональному рівні в умовах сучасної України (на прикладі Запорізького регіону)

Для зміни ситуацій в регіонах, для вдосконалення публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики на регіональному рівні в умовах сучасної України на мою думку необхідно створити на рівні місцевих органів самоврядування «Відділ взаємодії з суспільством та гуманітарними закладами».

Відділ взаємодії з суспільством та гуманітарними закладами повинен підпорядковуватись головам обласної та місцевих рад та державних адміністрацій. У своїй діяльності керуватися Конституцією та законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, наказами міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, розпорядженнями облдержадміністрації та райдержадміністрації.

Основним завданням відділу є забезпечення взаємодії органів державної влади з органами місцевої влади, громадськими об'єднаннями та культурно-освітніми закладами у межах Запорізької області. Проведення аналізу та формування аналітичної довідки про виконання органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями та культурно-освітніми закладами розпоряджень органів влади вищого рівня. Сприяти розвитку місцевих громад шляхом надання інформаційної та методичної допомоги у розробці та впровадженню програм та проектів, спрямованих на розвиток і посилення спроможності територіальних громад та окремих громадян в окремих випадках. Організує та проводить форуми, семінари,

навчання та тренінги для громадян, владних структур чи культурно-освітніх закладів. Готуватиме пропозиції стосовно удосконалення взаємодії вищих органів влади з регіонами. Проводитиме підготовку, організацію та координацію робочих поїздок, практик та підвищення кваліфікації. Організовує збір та узагальнення аналітичних матеріалів щодо своєї діяльності та рекомендації щодо вдосконалення системи. Здійснюватиме контроль за діяльністю службовців, волонтерів та штатних працівників культурно-освітніх закладів.

У безпосередній взаємодії з новим відділом при ЗОДА будуть знаходитись: Департамент освіти і науки, Департамент культури та інформаційної політики, Управління внутрішньої політики, Управління молоді, фізичної культури та спорту.

Здійснення процесу публічного управління гуманітарною сферою на регіональному рівні в Україні відбувається за допомогою розроблення та реалізації відповідних механізмів управління, що забезпечують своєчасне та ефективне розв'язання наявних у цій сфері суперечностей.

Ситуація, яка склалася ще до початку російської агресії щодо публічного управління гуманітарною сферою на регіональному рівні, є явно незадовільною. Ті механізми, які декларувала держава у цій царині, виявились неефективними через: безсистемність і непослідовність, відсутність чітко продуманої тактики, яка базувалась би на глобальному вивченні й усебічному врахуванні наявних особливостей не тільки культурного життя, а й економічної, соціально-політичної, демографічної, побутової та інших ситуацій. Була відсутня належна нормативно-правова база, яка однозначно регулювала б управлінську діяльність у регіонах у контексті загальних закономірностей національного поступу українського суспільства, захисту національних інтересів. Недосконалість кадрової політики держави щодо забезпечення регіонів фахівцями-управлінцями, спроможними наполегливо і водночас гнучко спрямовувати культурне життя в прийнятному для нації руслі.

Наявна слабка, недостатньо нормативно визначена взаємодія центральних державних управлінських органів з регіональними. Також відсутня у більшості південно-східних регіонів, а також в окремих центральних і західних належної координації дій державних управлінських органів та органів місцевого самоврядування, часті випадки їх протистояння й навіть конфронтації, що, власне, є відображенням деформацій владної вертикалі в державі.

Недостатній рівень матеріального забезпечення заходів, спрямованих на розвиток гуманітарної сфери та формування єдиного гуманітарного простору, відсутність належного контролю за їх цільовим використанням.

Метою державної регіональної політики в гуманітарній сфері має бути поглиблення на базі кращих традицій і надбань духовності українського народу процесу формування у населення всіх регіонів країни гуманістичного світогляду, системи моральних і культурних цінностей загальнонаціонального значення, утвердження патріотизму та високорозвиненої національної самосвідомості, що сприятиме зміцненню духовної, а відтак і соціально-політичної єдності суспільства, зниженню ідеологічного, культурного й політичного протистояння в ньому, посиленню конструктивної співпраці корінних народів і національних меншин й формуванню української політичної нації як найвищої форми історичної спільності народу.

До основних напрямків розвитку механізмів публічного управління гуманітарною сферою на регіональному рівні належать, передусім, такі: удосконалення інституційно-організаційної системи публічного управління гуманітарною сферою на регіональному рівні, забезпечення її відповідності потребам сучасного українського суспільства; удосконалення та гармонізація нормативно-правового регулювання гуманітарної сфери на регіональному рівні; залучення широкого кола суб'єктів до формування та реалізації державної політики в гуманітарній сфері на рівні регіонів; формування сучасної системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації

працівників гуманітарної сфери, спроможної забезпечити потреби державної служби та місцевого самоврядування у висококваліфікованих кадрах

Для досягнення головної мети впровадження механізмів публічного управління розвитком гуманітарною сферою на регіональному рівні передбачається вирішення таких основних завдань:

- визначення фундаментальних загальнонаціональних духовних цінностей, та забезпечення засобами дієвої культурно-освітньої політики адекватного сприйняття (насамперед шкільною і студентською молоддю, а також різними молодіжними субкультурами) таких цінностей, зокрема, власної правдивої історії, як важливої умови для консолідації перспективних у віковому сенсі верств українського соціуму, досягнення в ньому порозуміння з найгостріших проблем історичного минулого України.

- створення і впровадження в практику національної системи постійного моніторингу за прийнятим ООН індексом людського розвитку з метою здійснення невідкладних заходів щодо вирівнювання регіональних вимірів основних показників культурного розвитку;

- забезпечення правових, фінансово-економічних, організаційних умов для територіальних громад та органів місцевого самоврядування щодо розвитку культури, особливо народної культури на селі, шляхом збільшення частки видатків місцевих бюджетів на культурні цілі, переходу на програмно-цільовий метод бюджетного фінансування цієї сфери, залучення інвестиційних коштів на реалізацію програм культурного розвитку регіонів, як найповнішого використання місцевих ресурсів та створення культурних індустрій;

- визначення цілей і пріоритетів, а також розроблення комплексного правового механізму з питань реалізації державної мовної політики на регіональному рівні; основними елементами такого механізму мали б стати: Концепція державної мовної політики, окремий Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» [40] та

переглянути Закон України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин» [41].

Розробка нового комплексу механізмів з питань реалізації державної міжетнічної політики на регіональному рівні. Поглибити розвиток етнополітичного менеджменту у перших керівників області.

- розробка й реалізація загальнонаціональних та галузевих середньострокових і довгострокових програм, спрямованих на гуманітарну інтеграцію регіонів України в єдиний національно-державний комплекс та формування національної ідентичності українського суспільства, яка має спиратися на базові, спільні для всіх громадян держави цінності й враховувати багатокультурність України як її суспільне надбання.

Серед основних заходів з реалізації державної політики в гуманітарній сфері регіонів мають бути:

1. Удосконалення нормативно-правової бази із залученням як вітчизняного, так і міжнародного досвіду з розв'язання проблем гуманітарного розвитку регіонів та гармонізації його із загальнодержавними процесами у цій сфері, зафіксованого у низці вітчизняних та міжнародних документів починаючи із «Загальної декларації прав людини» (1948 р.) [42] і закінчуючи Міжурядовою програмою ЮНЕСКО із формування суспільства знань як вищого рівня розвитку інформаційного суспільства та комплексом документів, спрямованих на захист мовно-культурних прав національних меншин й узгодження їх гуманітарних інтересів із загальнонаціональними інтересами країни їх проживання: розробка та ухвалення законів України «Про стратегію досягнення загальнонаціональної єдності та суспільного порозуміння», розробка та ухвалення Концепції державної політики в гуманітарній сфері на регіональному рівні.

2. Створення й реалізація державних програм гуманітарного розвитку України та її регіонів: розвитку освіти й науки, повноправного функціонування державної мови в усіх без винятку регіонах; розвитку мережі культурних закладів, морального й патріотичного виховання населення

регіонів; використання західноєвропейського досвіду розв'язання проблем управління гуманітарним розвитком; збереження й примноження культурного надбання етносів й етнічних груп тощо.

3. Участь у міжнародних програмах, спрямованих на розвиток гуманітарної сфери, розв'язання чи пом'якшення конфліктів гуманітарного характеру шляхом погодження інтересів регіонів та загальнонаціональних інтересів.

4. Розробка й упровадження галузевих програм розвитку гуманітарної сфери: розвитку освіти, науки, книговидавництва, кінематографії, бібліотечної, архівної справи тощо.

5. Створення спеціальних регіональних програм, спрямованих на розв'язання гуманітарних завдань, породжених специфікою функціонування тих чи інших складових гуманітарної сфери в регіоні. А це потребує налагодження науково обґрунтованої, політично виваженої, просвітницько-пропагандистської, виховної роботи.

У результаті досягнення загальнонаціональних пріоритетів державної політики в гуманітарній сфері в Україні має бути завершено формування спільного гуманітарного простору, який разом з економічним та соціальним простором є основою її територіальної та суспільно-культурної цілісності й унітарності.

Але при цьому ця унітарність не повинна мати на меті денаціоналізацію, шовінізм щодо релігійних уподобань та не втручатись у автономність учбових та наукових закладів Запорізького краю.

Нажаль, теперішній стан здійснення процесу публічного управління гуманітарною сферою на регіональному рівні в Україні є незадовільним. Ті механізми, які декларувала держава у цій царині ще до війни, виявились неефективними через: безсистемність і непослідовність, відсутність чітко продуманої тактики, яка базувалась би на глобальному вивченні й усебічному врахуванні наявних особливостей не тільки культурного життя, а й економічної, соціально-політичної, демографічної, побутової та інших

ситуацій, відсутня належна нормативно-правова база, яка однозначно регулювала б управлінську діяльність у регіонах у контексті загальних закономірностей національного поступу українського суспільства, захисту національних інтересів.

Недосконалість кадрової політики держави щодо забезпечення регіонів фахівцями-управлінцями, спроможними наполегливо і водночас гнучко спрямовувати культурне життя в прийнятному для нації руслі. Також наявна слабка, недостатньо нормативно визначена взаємодія центральних державних управлінських органів з регіональними. Також відсутня у більшості південно-східних регіонів, а також в окремих центральних і західних належної координації дій державних управлінських органів та органів місцевого самоврядування, часті випадки їх протистояння й навіть конфронтації, що, власне, є відображенням деформацій владної вертикалі в державі. Недостатній рівень матеріального забезпечення заходів, спрямованих на розвиток гуманітарної сфери та формування єдиного гуманітарного простору, відсутність належного контролю за їх цільовим використанням.

3.2. Основні чинники вдосконалення публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики на регіональному рівні в умовах сучасної України (на прикладі Запорізького регіону)

Перші ніж говорити про основні чинники вдосконалення публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики в регіоні слід згадати і підкреслити особливі риси і механізми з досвіду північноамериканських, західноєвропейських та східно-азіатських країн.

У випадку північноамериканського досвіду можна взяти за приклад США з його шкільними гуртками та студентськими об'єднаннями.

Студентські чоловічі та жіночі організації – це громадські організації студентів вищих навчальних закладів. В англійській мові цей термін

відповідає, головним чином, громадським організаціям у коледжах та університетах США та Канади. В свою чергу Європі їм відповідають студентські корпорації. Подібні організації існують і для учнів середніх шкіл. У сучасному формулюванні вираз, що перекладається з англійської приблизно як організація, названа грецькими літерами, практично еквівалентно термінам «братство» та «сестринство». «Організації, названі грецькими літерами» зазвичай поділяються на чоловічі та жіночі, членство в цих організаціях передбачає активну діяльність тільки в період останніх років навчання у вищому навчальному закладі, хоча існують і винятки з даного правила. Наприклад, активна діяльність членів по академічним та суспільним напрямкам в об'єднаннях чорношкірих студентів та латиноамериканців продовжується і після отримання ступеня бакалавра та закінчення вищого навчального закладу. Деякі групи також проводять так звані «зібрання», передусім з метою матеріальної допомоги студентам на прожиток і проживання.

Перша студентська «організація грецьких літер» ФВК (Фі Бета Каппа) була утворена 5 грудня 1776 року в коледжі Вільяма і Мері в Вільямсберзі, штат Вірджинія. Товариство було створене Джоном Хіффом, який зазнав невдачі при спробах вступу в члени двох «братств латинських букв» (клуб «Плоских капелюхів» і групу «Будь ласка, не питай»). Головні досягнення ФВК полягають у використанні грецьких великих літер у назві товариства та виникненні філій зборів в різних студентських кампусах за зразком, встановленим масонськими ложами.

Тим не менш, ФВК відрізнялася від типового сучасного «братства» в коледжах тим, що членство передбачалося лише для старшокласників, і учні-неофіти, що надходять у вищі навчальні заклади, також продовжували своє членство в спільноті. Щорічні ритуали ФВК в Єльському університеті були публічними діями з багатьма учасниками-студентами, включаючи і випускників університету. З поширенням впливу ФВК на факультетах університету, співтовариство почало обирати кандидатів в співтовариство з

декількох університетських кампусів і членство в організації швидко стало справою честі для багатьох студентів.

Зростаючий вплив об'єднання неминуче породив конфлікти з керівництвом університету, оскільки ідеї товариства за своєю суттю вважалися недемократичними для того часу. У додатку книги, опублікованій в 1831 році, присутній цікавий момент, що описує секрети ФВК, що включали в себе ряд антимасонських концепцій. Пізніше ФВК скоротилася в розмірах до статусу громадського братства і в даний час організація являє собою почесну спільноту, відому та поважану у всьому студентському середовищі.

На початку XVIII століття діяла ще одна студентська організація, так званий Коледж літературних товариств або «Латинське суспільство». Малі філії організації при цьому були створені на зразок приватних компаній, а більші вже управлялися всім кампусом університетського містечка. Ці організації використовували і латинські і грецькі літери і фрази, проводили загальні збори, вибирали власне керівництво, управляли приватними бібліотеками і в кінцевому підсумку стали свого роду зразком для пізніших університетських братств.

Студентське об'єднання ХФ було засноване 24 грудня 1824 року в Принстонському університеті (Нью-Джерсі) на трьох головних принципах: правда, честь та цілісність особистості. Через деякий час діяльність даного співтовариства припинилася на кілька років і в цей же час (26 листопада 1825 р.) в Юніон коледжі Скенектаді (Нью-Йорк) було засновано ще одна спільнота КА. Дане співтовариство по своїй організації мало ряд елементів сучасного братства, а в той час вважалось ідеальним зразком для створення та розвитку інших студентських спільнот. Засновники КА перейняли дуже багато чого з практики спільноти ФВК, але зробили свою організацію винятково студентською та посилили процедуру посвяти новачків. Рівняючись на КА, в університетському містечку були створені ще два конкуруючих братства: $\Sigma\Phi$ (Sigma Phi), сформоване у березні 1827 року, та

ДФ (Delta Phi), що виникло трохи пізніше. Ці три організації якийсь час опісля були названі Союзом Тріади.

«Sigma Phi» стала першим національним «братством», відкривши в 1831 році друге зібрання в Гамільтонському коледжі. Даний вчинок надихнув в 1832 році «Alpha Delta Phi» на створення свого другого осередку в Гамільтоні. У серпні 1839 року в Університеті Маямі було засновано товариство «Beta Delta Pi». «Alpha Sigma Pi» була заснована в грудні 1845 р в Єльському університеті, за ним в 1848 році там же відкрилося співтовариство «Phi Delta Gamma», а в 1855 році – «Sigma Chi». Поряд з «Beta Theta Pi», ці три братства називають «Маямською Тріадою». Приблизно в той же час було засновано об'єднання «Джефферсон Дуо» в коледжі Джефферсон (Пенсільванія), що складається з «Phi Gamma Delta» (1848 р.) та «Phi Kappa Psi» (1852 р.).

В 1837 році у Весліанському університеті засноване співтовариство «Mystical Seven», а в 1841 році засновані перші збори студентських братств на Півдні США. У 1856 році в Університеті Алабами створено співтовариство «Sigma Alpha Epsilon» – єдине братство з часів рабовласницького Півдня, чинне і в даний час.

Далі створення нових і розвиток вже створених студентських об'єднань було призупинено з причини Громадянської війни в США. Під час війни було засновано тільки одне братство – 29 листопада 1864 року в Ренсселерському політехнічному інституті було створено товариство «Theta Xi». Після завершення громадянської війни створення нових та розвиток колишніх об'єднань студентів зазнало бурхливого зростання, пік якого припав на кінець XIX – початок XX століття. Основними причинами зростання стало відкриття великої кількості нових навчальних закладів та поповнення студентської громади за рахунок повернулися з війни ветеранів та студентів.

Багато з перших жіночих товариств були сформовані не за принципом «братств», а по структурі жіночої версії загальнолатинських літературних

товариств. У 1851 році в Весліанському коледжі (Мейкон, штат Джорджія) було засноване Адельфійське об'єднання (нині Alpha Delta Pi). Рік по тому в тому ж коледжі було створено Філомафеанське товариство, яке пізніше отримало назву Phi Mu. Адельфійське та Філомафеанське товариства не називалися тоді грецькими буквами і аж до 1904 року не поширювалися на весь кампус коледжу. Багато аспектів атрибутики Alpha Delta Pi і Phi Mu (такі, як зірочки на долоні та значках, талісман лева) просто відбуваються тому, що їх засновники були сусідками по кімнаті.

25 квітня 1867 року в Монмутському коледжі (Іллінойс) було засновано «LC-сестринство», яке пізніше змінила свою назву на грецький варіант Phi Beta Pi. Це «сестринство» було першою жіночою студентською організацією, сформованою за моделлю чоловічого студентського «братства». Рік потому воно засновує своє друге зібрання в Весліанському коледжі.

У середині 1800-х років жінок стали зараховувати в раніше винятково чоловічі університети і всякого роду утиски студенток не змусили себе довго чекати. Є версія, що перше «сестринство» було створено в спробі нейтралізувати негативно налаштовану чоловічу опозицію (Turk, 2004), проте, ряд дослідників не згоден з цією версією. Першою жіночою «організацією грецьких літер» стала «Kappa Alpha Theta», заснована в 1870 році в університеті ДеПо. Термін «сестринство» вперше був застосований в 1874 році професором Франком Смолі щодо жіночого «організації грецьких літер» - «Gamma Phi Beta» в Сіракузькому університеті. У 1872 році в тому ж університеті було засновано друге «сестринство» «Alpha Phi», ці три спільноти склали так звану «Сіракузьку Тріаду». Першою жіночою студентською спільнотою, офіційним чином прийнявшу до використання слово «сестринство», стало засноване в листопаді 1974 року в коледжі Колбі (Вотервіль) суспільство «Sigma Kappa».

Дещо пізніше були створені «Alpha Kappa Alpha», «Lambda Theta Alpha», «Alpha Phi Omega» – «сестринства» для афроамериканців,

латиноамериканців та корінних американців відповідно. У 1913 році в коледжі Хант (Нью-Йорк) було утворено співтовариство «Phi Sigma Sigma», що стало першим несектантським «сестринством», приймає до своїх лав будь-яку жінку незалежно від її раси, віросповідання, економічного становища та соціального статусу. У 1917 році в Нью-Йоркській університетській школі юриспруденції п'ятеро дівчат-студенток юридичного факультету заснували «сестринство» «Delta Phi Epsilon». В даний час активними діючими членами цієї організації можуть бути тільки студенти-випускники.

Ці братства та сестринства займаються не лише «посвятою студентів», навчанням, але й більш серйозними справами. Однією з найчастіших та благородних це благодійність. Благодійність становить обов'язкову частину програми їх діяльності і підтримується всіма активними їх членами, які або організують заходи для поповнення загальних фондів, або члени спільноти добровільно викликаються виконувати якусь соціальну програму, прийняту на черговому засіданні співтовариства. Вся ця діяльність вигідна і академічним колам і самому товариству в цілому. Між різними «братствами» або «сестринства» можливі довгострокові відносини партнерства, також існує одна загальнонаціональна благодійна організація, що здійснює збір коштів на лікування хвороб, травм та на інші форми соціальної та медичної допомоги.

Деякі спільноти володіють сторонніми організаціями, а ті в свою чергу здійснюють філантропічну діяльність, наприклад, «Pi Kappa Phi» володіє компанією «Rush America», яка в свою чергу безпосередньо працює з людьми з фізичними каліцтвами й обмеженою дієздатністю. «Phi Sigma Alpha» належить компанія «Sigma Foundation», «Alpha Delta Phi» підтримує благодійний будинок Ronald McDonald як добровільний акт національної благодійності, «Gamma Phi Beta» включає «Camp Fire USA», а «Zeta Tau Alpha» — компанію «Susan G. Komen Foundation».

Що стосується їх структури, то більшість організацій спочатку були обмежені територією одного кампусу, при цьому організація, яка мала тільки одні збори, називалася місцевою. Пізніше дане зібрання могло керувати зборами з тією ж назвою в інших кампусах, після створення перших зборів місцеве повинно було рахуватися національним. За більш, ніж 180 років історії розвитку студентських об'єднань, Північна Америка в даний час налічує кілька великих національних організацій з сотнями керуючих зібрань. Дві чи більше національні організації можуть злитися і стати однією великою Національною, при цьому можливі міжнародні Національні братства, прикладом чого може служити одне з об'єднань, головні збори в якому проходять в Канаді. Місцеві організації можуть подавати прохання в одну з існуючих національних організацій і приєднуватися до цієї організації, припинивши всі зв'язки з колишньою місцевою організацією.

З недавніх пір це стало найкращим методом для розповсюдження національних організацій, оскільки їхні члени вже сформували потужне об'єднання, живуть в кампусі, але з якихось причин бажають змінити свою назву, символіку та навіть власну структуру. Центральні комірки організації також узагальнюючи називаються національними. «Національні» можуть висувати певні вимоги індивідуальним зборам для стандартизації атрибутики та загальної координації планів дії, беручи до уваги безліч таких факторів, як кількість членів в індивідуальних зборах, забезпеченість житлом та його фінансове становище. Проведена в життя політика затверджується статутними органами студентських об'єднань. «Організації грецьких літер» декларативно можуть управлятися основним зборами членів об'єднання, однак на ділі майже всі рішення приймають центральні осередки, які в свою чергу звітують раді опікунів та законодавчій раді, що складається з періодично змінюваних делегатів різних зібрань.

В свою чергу в Європі як згадувалось вище є подібні об'єднання. Але у випадку країн ЄС слід зауважити і роль «Європейського студентського союзу». Це організація, що об'єднує 47 національних союзів студентів з 39

країн. Національні союзи студентів відкриті для всіх студентів в їх країнах, незалежно від політичних переконань, релігії, етнічної чи культурної приналежності, сексуальної орієнтації чи соціального становища. Члени ESU також керовані студентами, автономні, репрезентативні і діють відповідно до демократичних принципів. Мета ESU представляти і просувати освітні, соціальні, економічні та культурні інтереси студентів на європейському рівні по відношенню до всіх відповідних органів і зокрема Європейського Союзу, Групи супроводу Болонського процесу, Ради Європи та ЮНЕСКО. Через своїх членів, ESU представляє інтереси понад 11 мільйонів студентів в Європі.

ESU працює для консолідації зусиль та ресурсів, підготовки та інформування представників національних об'єднань щодо політики в галузі вищої освіти на європейському рівні. Оскільки рішення, що стосуються вищої освіти, все частіше приймаються на європейському рівні, роль ESU як єдиної загальноєвропейської студентської платформи так само зростає. ESU працює для підтримки своїх членів шляхом проведення семінарів, навчання, кампаній і конференцій, що мають відношення до студентів, проведення загальноєвропейських досліджень, партнерських проєктів та кампаній, надання інформаційних послуг і виробництва різних видань для студентів, політиків і фахівців вищої освіти [43].

Крім цього в Європі існують окремі товариства та організації студентів, поділених за етнічною приналежністю, наприклад «Товариство української молоді в Австрії», «Українська Академічна Громада», «Українська асоціація студентів», «Українська студентська громада в Петербурзі», «Українська студентська громада у Варшаві», «Українське товариство Університету Валенсії» тощо. Всі вони діють при університетах, академіях чи коледжах, як правило, за рахунок дотацій від фондів, держав чи самофінансування.

У випадку наших східно-азіатських партнерів і шкільна і студентська ланка представлена клубами багатьох напрямлень які своєю появою пов'язані не тільки шкільною програмою і предметами які викладають, але й усілякими

хобі (мистецькі, акторські, історичні клуби та багато інших), які стимулюються адміністрацією шкіл і місцевою владою для поширення профорієнтаційної роботи і залучення молодшого покоління в суспільне життя. Воно активно спонсорується і підтримується як шкільною адміністрацією, батьками та владою. Те ж саме відбувається і в університетському середовищі, але в більших масштабах.

Враховуючи досвід інших країн у цьому питанні та мою тему диплому я виокремив певні моменти для перейняття нового досвіду і адаптацію під реалії України.

Основа вдосконалення механізму забезпечення реалізації гуманітарної політики на регіональному рівні (на прикладі Запорізької області) полягає у наступних елементах:

1. Реформіський фактор. Створення «Відділу взаємодії з суспільством та гуманітарними закладами» який буде стояти в управлінсько-адміністративній основі перетворень.

2. Взаємодія з громадським суспільством. Громадські організації та просто свідомі громадяни які побажають долучитись до слухань чи пасивної допомоги програмі.

3. Взаємодія з малим, середнім та великим бізнесом. Залучати кошти та іншу допомогу механізму.

4. Взаємодія з благодійними фондами, грантовими організаціями України та меценатами. Активна співпраця з фондами та організаціями які ставлять на меті розв'язування гуманітарних проблем.

5. Взаємодія з культурними закладами та культурно-творчими об'єднаннями регіону. Велику користь принесе співпраця з Вищими навчальними закладами, музеями, архівами, літературними об'єднаннями, клубами і існуючими гуртками. Така співпраця дасть нових кураторів та помічників на місцях для оперативного керування, поглибить міжвідомствіні зв'язки та створить нові робочі місця.

6. Взаємодія з науково-освітніми закладами та науковими об'єднаннями регіону. Велику користь принесе співпраця з академіями, університетами, інститутами, коледжами, школами, дитсадками, музеями, архівами, клубами і існуючими гуртками. Така співпраця дасть нових кураторів та помічників на місцях для оперативного керування, поглибить міжвідомствіні зв'язки та створить нові робочі місця.

7. Взаємодія з релігійними центрами та діячами. Поглибить відносини між місцевою владою, місцевим населенням та релігійними конфесіями регіону. Зменшить релігійну напругу.

8. Взаємодія з лідерами національних діаспор та офіційними об'єднаннями національних діаспор. Поглибить відносини між місцевою владою, місцевим населенням та етнічними діаспорами регіону. Зменшить етнонапруженість та поглибить розуміння інших культур.

9. Концентрація уваги на молодому поколінні (до 35 років). Дасть поштовх до залучення молоді у справи суспільства та держави. Створить додатковий рівень вибірки молодих спеціалістів для державної служби конкретного спрямування, зокрема гуманітарного спрямування.

Слід зауважити певні моменти щодо наведених вище тез:

1. Реформіський пункт про створення нового відділу не повинен створюватись на швидкоруч через силу та без підготовки ґрунту (без кадрового потенціалу, програми та чітких інструкцій).

2. Взаємодія з громадським суспільством, з малим, середнім та великим бізнесом, благодійними фондами, грантовими організаціями України та меценатами та культурними закладами та культурно-творчими об'єднаннями регіону, науково-освітніми закладами та науковими об'єднаннями регіону, релігійними центрами та діячами, лідерами національних діаспор та офіційними об'єднаннями національних діаспор повинна бути відкритою, рівноправною та тристоронньою: Центр – регіональна влада – вищенаведені соціум.

3. А концентрація уваги на молодому поколінні не повинна обмежуватись у виключно аспекті молодості. До нього можна долучити трохи старших осіб, які раніше не мали можливості долучитись до громадської чи політичної діяльності через певні обставини.

Отже, основа мого бачення вдосконалення механізму забезпечення реалізації гуманітарної політики на регіональному рівні (на прикладі Запорізької області) полягає у наступних елементах: Реформіський фактор, взаємодія з громадським суспільством, взаємодія з малим, середнім та великим бізнесом, активна співпраця з фондами та організаціями які ставлять на меті розв'язування гуманітарних проблем, взаємодія з культурними закладами та культурно-творчими об'єднаннями регіону, взаємодія з науково-освітніми закладами та науковими об'єднаннями регіону, взаємодія з лідерами національних діаспор та офіційними об'єднаннями національних діаспор, концентрація уваги на молодому поколінні (до 35 років).

3.3. Інноваційна концепція публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики Запорізького регіону

Інноваційність підходу створення окремого відділу полягає у використуванні досвіду країн Західної Європи, Північної Америки, Південної Кореї та Японії у внутрішній гуманітарній політиці в галузі науки, освіти та культури. Всі зазначені регіони та країни використовують феномен «клубів» у якості інструменту соціалізації та профорієнтації молодого покоління. У школах, коледжах та університетах розвинених країн існують «клуби» як центр об'єднання молоді навколо спільної ідеї (мети), інколи ця соціально-ієрархічна структура приймає вигляд «братства» чи «сестринства» як у вищих учбових закладах Сполучених штатів Америки, але функції виконує ті самі.

Пострадянський простір, частиною якого ми досі є, позбавлений такого прикладу соціально-культурної взаємодії. Раніше при СРСР були гуртки в

більшій частині створені поза школами. Ця тенденція певним чином зберігалась у перші десятиліття після припинення існування СРСР. Проте у двадцять першому столітті гуртки майже припинили своє існування, а доступність до них більшості дітей та студентів обмежена рядом факторів. Студентське самоврядування малоефективне і являється не настільки впливовим на молодь, а нових дієвих об'єднань в Україні немає.

Фактично діяльність «Відділу взаємодії з суспільством та гуманітарними закладами» у якості куратора гуртків, клубів та громадських організацій займе втрачену нішу і дасть світові новий приклад соціальної інституції для молоді і активної частини громадського суспільства.

Структура груп та клубів буде скопійована з «азіатських» клубів, але взаємодія з громадськими організаціями буде взята з США. Симбіоз відділу та гуртків буде нагадувати радянську систему комсомолу взявши від нього кращі риси.

Крім самозайнятості молоді та профорієнтаційної роботи ця реформа буде мати і інші плюси, але вже не для даної категорії суспільства, а для держави, бізнесу та суспільства.

Взаємодія буде тристоронньою відділ-посередник-суспільство. Посередником будуть виступати: волонтери, кадрові працівники гуманітарних установ чи члени фондів та громадських організацій. Працювати вони повинні по програмі яка повинна бути створена при взаємодії компетентних фахівців враховуючи усі можливі ризики та особливості структур з якими буде проходити робота.

Така діяльність новоствореного відділу для взаємодії з населенням буде новою, при цьому поєднуватиме існуючі інститути за допомогою залучення їх досвіду та досвіду інших країн східно-азіатського регіону, Європи та Північної Америки.

ВИСНОВКИ

Проблема, що потребує вирішення, ступінь її дослідження в Україні відбуваються зміни в ході системної модернізації різних сфер суспільного життя. Україна в потребує створення нових прогресивних механізмів реалізації гуманітарної політики. Активне залучення сучасних північноамериканських, західноєвропейських та східно-азіатських методів роботи, сприяння розвитку та розширення повноважень управлінських ланок у сфері регіональної гуманітарної політики, заохочення ініціативності і вивчення нового досвіду європейських та азіатських країн, можуть дати можливість згенерувати нове бачення системи забезпечення ефективності управління на регіональному рівні.

В даній дипломній роботі відбулася спроба дослідження перспектив розвитку реорганізації регіональної гуманітарної політики в окремо взятому регіоні (Запорізька область). Дослідження з приводу розвитку гуманітарної політики в публічному управлінні вже неодноразово ставали об'єктом дослідження науковців. Досвід розвинених та успішних країн доводить значну роль професійних кадрів та реформ в умовах запровадження змін та нововведень. Саме кваліфіковані кадри та модифікована управлінська ланка значною мірою впливає на отримання якісних результатів в управлінні регіонами. Формування та розвиток високої кваліфікації можливо досягти за умови системної, комплексної і дієвої кадрової політики та реформувань державних регіональних структур.

У даній дипломній роботі виконані наступні завдання:

1. Розглянути історію дослідження публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики на регіональному рівні в усіх напрямках які відносяться до сфери гуманітарної політики.

2. Було уточнено зміст основних понять дослідження: Гуманітарна політика – це система рішень, яка має на меті створення умов для соціально-гуманітарного розвитку суспільства, соціальної, інтелектуальної, духовної безпеки людини, реалізації її духовних потреб і збагачення творчого

потенціалу. Публічно-управлінське забезпечення – в розумінні автора це технічно-матеріальні, кадрові та юридичні підвалини функціонування управлінського апарату. Регіон – це частина території країни (район, область та ін.), що вирізняється сукупністю природ, або історично усталених економічно-географічних умов і національним складом населення. У законодавстві України про місцеве самоврядування, планування територій і прогнозування, державне регулювання ринку цін. паперів, антимонопольну діяльність тощо прав, зміст регіону зазвичай збігається з поняттями «область» і «район» як одиниць адміністративно-територіального поділу.

3. Показані принципи та методи дослідження публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики на регіональному рівні. Були використані такі методи: порівняльний, аналізу та синтезу, індукції та дедукції, логічний метод, узагальнення, класифікації, абстрагування, конкретизації, системний та функціональний, спостереження, опитування, аналіз документів та експертних оцінок.

4. З'ясовані: сутність, зміст, принципи, різновиди, система, механізм публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики на регіональному рівні.

5. Було уточнено нормативно-правовий та організаційний рівні механізму публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики на регіональному рівні в Україні.

6. Дано уточнення фінансово-економічному рівні механізму публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики на регіональному рівні України.

7. Розглянутий сучасний стан публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики на регіональному рівні в умовах сучасної України (на прикладі Запорізького регіону). Гуманітарна політика на регіональному рівні в Україні має багатий досвід який набула за період Незалежності та в період входження до складу інших держав. Забезпечення ефективної гуманітарної політики в Запорізькому регіоні лежить у віддаленості органів місцевої влади

від закладів освіти, культурних закладів та підприємств які впливають на сфери гуманітарної політики краю.

8. Встановлені основні чинники вдосконалення публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики на регіональному рівні в умовах сучасної України (на прикладі Запорізького регіону). Теперішній стан здійснення процесу публічного управління гуманітарною сферою на регіональному рівні в Україні (станом до 24 лютого 2022 року) є незадовільним. Ті механізми, які декларувала держава у цій царині ще до війни, виявились неефективними через: безсистемність і непослідовність, відсутність чітко продуманої тактики, яка базувалась би на глобальному вивченні й усебічному врахуванні наявних особливостей не тільки культурного життя, а й економічної, соціально-політичної, демографічної, побутової та інших ситуацій, відсутня належна нормативно-правова база, яка однозначно регулювала б управлінську діяльність у регіонах у контексті загальних закономірностей національного поступу українського суспільства, захисту національних інтересів. Також наявна слабка, недостатньо нормативно визначена взаємодія центральних державних управлінських органів з регіональними, відсутня у більшості південно-східних регіонів, а також в окремих центральних і західних належної координації дій державних управлінських органів та органів місцевого самоврядування, часті випадки їх протистояння й навіть конфронтації, що, власне, є відображенням деформацій владної вертикалі в державі. Недостатній рівень матеріального забезпечення заходів, спрямованих на розвиток гуманітарної сфери та формування єдиного гуманітарного простору, відсутність належного контролю за їх цільовим використанням.

9. Запропонована інноваційна концепція публічно-управлінського забезпечення гуманітарної політики Запорізького регіону. Шляхом удосконалення гуманітарної політики в публічному управлінні шляхом створення структурного підрозділу для спеціальної гуманітарної роботи. Запропонована нова система регіональної гуманітарної політики включає в

собі: територіальну громаду, сільську, селищну та міську раду, сільського, селищного, міського голову та старосту, виконавчі органи сільської, селищної та міської ради, районні та обласні ради, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст та органи самоорганізації населення.

Основним завданням відділу є забезпечення взаємодії органів державної влади з органами місцевої влади, громадськими об'єднаннями та культурно-освітніми закладами у межах Запорізької області. Проведення аналізу та формування аналітичної довідки про виконання органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями та культурно-освітніми закладами розпоряджень органів влади вищого рівня. Сприяти розвитку місцевих громад шляхом надання інформаційної та методичної допомоги у розробці та впровадженню програм та проєктів, спрямованих на розвиток і посилення спроможності територіальних громад та окремих громадян в окремих випадках. Організує та проводить форуми, семінари, навчання та тренінги для громадян, владних структур чи культурно-освітніх закладів. Готуватиме пропозиції стосовно удосконалення взаємодії вищих органів влади з регіонами. Проводитиме підготовку, організацію та координацію робочих поїздок, практик та підвищення кваліфікації. Організовує збір та узагальнення аналітичних матеріалів щодо своєї діяльності та рекомендації щодо вдосконалення системи. Здійснюватиме контроль за діяльністю службовців, волонтерів та штатних працівників культурно-освітніх закладів.

Інноваційність підходу створення окремого відділу полягає у використуванні досвіду країн Західної Європи, Північної Америки, Південної Кореї та Японії у внутрішній гуманітарній політиці в галузі науки, освіти та культури. Всі зазначені регіони та країни використовують феномен «клубів» у якості інструменту соціалізації та профорієнтації молодого покоління. У школах, коледжах та університетах розвинених країн існують «клуби» як центр об'єднання молоді навколо спільної ідеї, інколи ця

соціально-ієрархічна структура приймає вигляд «братства» чи «сестринства» як у вищих учбових закладах Сполучених штатів Америки, але функції виконує ті самі. Фактична діяльність «Відділу взаємодії з суспільством та гуманітарними закладами» полягає у створенні кураторів гуртків, клубів та громадських організацій займе втрачену нішу і дасть світові новий приклад соціальної інституції для молоді і активної частини громадського суспільства. Структура груп та клубів скопійована з «азіатських» клубів, але взаємодія з громадськими організаціями буде взята з США. Симбіоз відділу та гуртків буде нагадувати радянську систему комсомолу взявши від нього кращі риси.

Крім самозайнятості молоді та профорієнтаційної роботи ця реформа буде мати і інші плюси, але вже не для даної категорії суспільства, а для держави, бізнесу та суспільства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Белашова Н. Державне управління гуманітарною сферою в Україні у світлі сучасних наукових досліджень. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2014 (3). С.98-107.
2. Градівський В.М. Впровадження механізмів публічного управління розвитком гуманітарної сфери в Україні: регіональний аспект. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2021. URL : <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=2155> (дата звернення: 07.12.2022)
3. Гуманітарна політика Української Держави в новітній період. монографія / За ред. Здіорука С.І. Національний інститут стратегічних досліджень. Київ, 2006. 403 с.
4. Державна політика в соціогуманітарній сфері. Навчальний посібник. Національна академія державного управління при Президентові України. Управління організації фундаментальних та прикладних досліджень. *Видавництво НАДУ*. Київ, 2007. 95 с.
5. Дубок І.П. Державно-приватне партнерство як механізм формування та реалізації культурної політики в Україні : дис. ... к.н. з держуправління : 25.00.02 / Національна академія державного управління при Президентові України. Київ, 2017. 225 с.
6. Політико-ідеологічний процес в українському суспільстві в умовах модернізації: порівняльний аналіз. *Національна академія наук України Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса*. Київ, 2013. 448 с.
7. Управління соціальним і гуманітарним розвитком. Навчальний посібник Ч. 1. Національна академія державного управління при Президентові України. / за заг. ред. В. А. Скуратівського, В. П. Трощинського. *НАДУ Київ*, 2009. 456 с.
8. Розпутенко І.В., Москаленко С.О. Пріоритетні напрями розвитку гуманітарної сфери в Україні в контексті політичного процесу. С. 1-10. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Dutp_2012_2_8 (дата звернення: 07.12.2022)

9. Концептуальні засади взаємодії політики й управління. Навчальний посібник. Національна академія державного управління при Президентові України. *НАДУ*. Київ, 2010. 300 с.

10. Карлова В.В. Пріоритети гуманітарної політики в умовах викликів та загроз національній безпеці України. Національна академія державного управління при Президентові України. *Теорія та історія державного управління*. Том 29 (68) № 6 2018. С. 1-7.

11. Кіндзерський С.А. До проблеми вироблення цивілізованої стратегії державного управління в гуманітарній сфері України. *Університетські наукові записки*. 2005. № 1-2 (13-14). С. 257-262.

12. Петровський П.М. Гуманітарна парадигма як теоретико-методологічна модель діяльності соціального суб'єкта. Львівський регіональний інститут державного управління Національної Академії державного управління при Президентові України. С. 1-11. URL : <file:///C:/Users/admin/Desktop/Публічне%20управління/Петровський%20П.%20М.%20Гуманітарна%20парадигма%20в%20системі%20державного%20управління.pdf> (дата звернення: 07.12.2022)

13. Притуп О.Ф. Державна політика щодо культурного розвитку регіонів: аналіз дисертаційних досліджень. *НАДУ*. С.249-255.

14. Овчаренко С.В. Гуманітарна та культурна політика. Навчальний посібник. Національна академія державного управління при президентові України. *Одеський регіональний інститут державного управління*. Одеса, 2013. 152 с.

15. Стельмашук Ю.І. стан розвитку соціально-гуманітарної сфери в процесі трансформаційних змін України. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2017. С.1-5.

16. Соціальна і гуманітарна політика. / За заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського. Національна академія державного управління при президентові України. *НАДУ*. Київ, 2016. 792 с.

17. Степанко О.В. Сутність, мета, завдання та складові гуманітарної сфери. *Розвиток системи державного управління в Україні*. Вип. 3 (38). 2012. С. 201-208.
18. Фоменко С.В. Формування культурної політики у контексті впровадження угоди про асоціацію Україна-ЄС. *Державне управління. Інвестиції: практика та досвід* № 11. 2015. С. 82-86
19. Чечель О.М. Поняття і зміст механізмів державного управління в гуманітарній сфері. *Публічне управління та митне адміністрування*, № 3 (22). 2019. С. 137-145.
20. Ясько Р. Механізми формування кадрового потенціалу в гуманітарній сфері (на прикладі освітянської галузі): зарубіжний досвід. *НАДУ*. С. 265-276.
21. Про місцеві Ради народних депутатів Української РСР та місцеве самоврядування. URL : https://www.zoda.gov.ua/files/WP_Article_File/original/000153/153843.pdf (дата звернення: 07.12.2022)
22. Декларація про державний суверенітет України. URL : https://www.zoda.gov.ua/files/WP_Article_File/original/000181/181705.pdf (дата звернення: 07.12.2022)
23. Про представника Президента України. URL : https://www.zoda.gov.ua/files/WP_Article_File/original/000178/178726.pdf (дата звернення: 07.12.2022)
24. Про місцеві Ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text> (дата звернення: 07.12.2022)
25. Конституція України від 28 червня 1996 року. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/802-15#Text> (дата звернення: 07.12.2022)
26. Про місцеве самоврядування в Україні. URL :) https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (дата звернення: 07.12.2022)

27. Міжнародного значення: Європейська Хартія місцевого самоврядування (Рада Європи, 15 жовтня 1985 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/533-12> (дата звернення: 07.12.2022)

28. Європейська декларація прав міст (Постійна конференція місцевих і регіональних органів влади Європи Ради Європи, 18 березня 1992 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text> (дата звернення: 07.12.2022)

29. Хартія конгресу місцевих і регіональних влад Європи (ухвалена Комітетом міністрів 14 січня 1994 р. на 506 зборах заступників міністрів). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2167-12#Text> (дата звернення: 07.12.2022)

30. Європейська Хартія міст (Страсбург, 17-19 березня 1992 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/533-12#Text> (дата звернення: 07.12.2022)

31. Про місцеве самоврядування в Україні. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 07.12.2022)

32. Про місцеві вибори. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text> (дата звернення: 07.12.2022)

33. Про статус депутатів місцевих рад. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text (дата звернення: 07.12.2022)

34. Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності. URL : <http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2015/05/Principle-9.-European-chart.pdf> (дата звернення: 07.12.2022)

35. Про всеукраїнський референдум. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_674#Text (дата звернення: 07.12.2022)

36. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020». URL : <https://rm.coe.int/ref/CHARTE/URBAINE> (дата звернення: 07.12.2022)

37. Звітність ЗОДА на 2021 р. URL : https://www.zoda.gov.ua/files/WP_Article_File/original/000153/153843.pdf (дата звернення: 07.12.2022)
38. Паспорт бюджетних програм місцевого бюджету на 2022 рік. URL : https://www.zoda.gov.ua/files/WP_Article_File/original/000181/181705.pdf (дата звернення: 07.12.2022)
39. Плани витрат на майбутні підвищення кваліфікації. URL : https://www.zoda.gov.ua/files/WP_Article_File/original/000178/178726.pdf (дата звернення: 07.12.2022)
40. Про забезпечення функціонування української мови як державної. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/147/98-вр> (дата звернення: 07.12.2022)
41. Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1135-20> (дата звернення: 07.12.2022)
42. Загальної декларації прав людини (1948 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text> (дата звернення: 07.12.2022)
43. Європейський студентський союз. URL : <http://www.esu-online.org> (дата звернення: 07.12.2022)

**Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ**

Я, Ніконов Роман Юрійович, магістрант 2 курсу магістратури, форма навчання денна, факультет соціології та управління, спеціальність «публічне управління та адміністрування» освітньо-професійна програма «публічне управління та адміністрування», адреса електронної пошти roman.nikonov3195@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Публічно-управлінське забезпечення гуманітарної політики на регіональному рівні» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згоден на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (студент) Ніконов Р.Ю.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (науковий керівник) Краснокутський О.В.